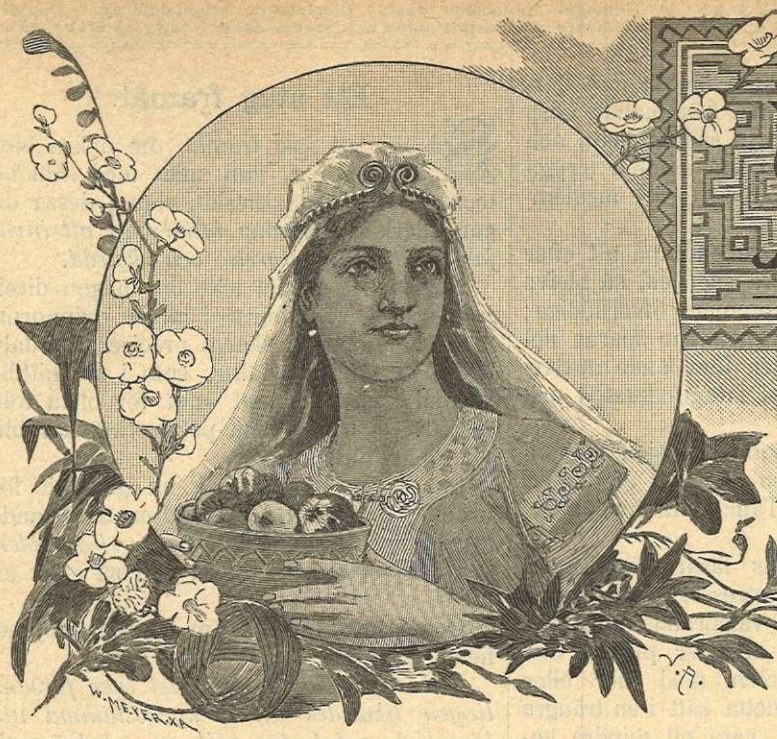

IDUN

PRAKTISK VECKOTIDNING FÖR QVINNAN OCH HEMMET.

N:r 12. Fredagen den 22 mars 1889. 2:dra årg.

Byrå: *Klarabergsgatan 54, en tr.* Annonspris: 25 öre pr petitrad (= 10 stafvelser).	Tidningen kostar endast 1 krona för qvartalet. postarvodet inberäknadt. Ingen lösnummerförsäljning.	Redaktör och utgifvare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 10—11 och 4—5. Allm. Telef. 6147.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Infaller helgdag på fredagen, utgifves tidningen näst föreg. eller nästfölj. söckendag.	Prenumeration sker: I landsorten: å postanstalterna. I Stockholm: hos redaktionen, å Stads postens hufvudkontor, i boklådorna samt å tidningskontoren.

Concordia Löfving.

Det är onekligen en god sed att hedra de döda, synnerligast minnet af dem, som uträttat något godt och stort; men det sker ej sällan, att vi, för de döda, glömma de lefvande och i stället för att, medan tid är, med råd och dåd, med varmt hjerta och öppna händer, stödja personer, hvilka med gränslös sjelfuppoffring arbeta för allmänt gagneliga företag, vänta att visa dem vår aktning och beundran, tills vi enas om att gifva dem — »en sten på grafven», sedan de möjligen i förtid brutits af en öfvermensklig arbetsbörda.

Vi hafva midt ibland oss en qvinna, som bär en dylik arbetsbörda, och fast än hon ännu ingalunda är bruten deraf, utan tvärt om bär den med gladt mod och aldrig svigtande hopp, dock — eller just derför — bör i tid stödjas af Sveriges qvinnor. Ty det stora verk, åt hvilket hon helgar sina krafter, är ett, som framför allt måste tilltala ädla qvinnohjertan, emedan det har till mål att förebygga fattigdom, brott och elände, genom att rädda och uppfostra små värnlösa barn till goda menniskor och upplysta, nyttiga samhällsmedlemmar.

För många, som känna och värdera författarinnan, *fröken Concordia Löfving,* torde dock det arbete, hvilket hon satt som sin egentliga lifsgerning, vara förbisedt eller stå oklart; derför må några ord härom sägas till Sverges qvinnor i vår egen tidning.

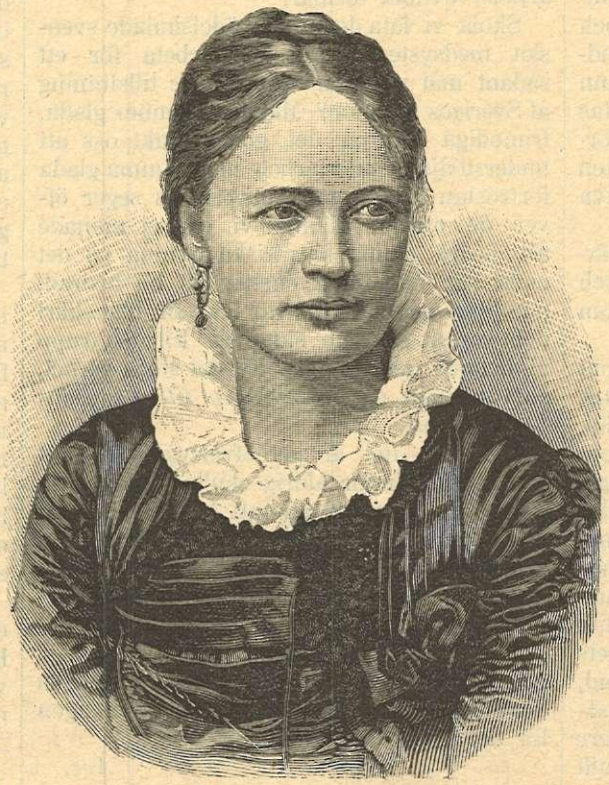

Redan under de tre år, fröken Löfving vistades i London, hvarest nämda stads allmänna skolråd sökte fästa henne för ännu längre tid genom en för henne särdeles fördelaktig anställning*, umgicks hon med planen att i Sverge grundlägga en *åkerbrukskoloni,* der små värnlösa barn skulle få en god och förståndig uppfostran, som medlemmar i arbetsamma, sedliga jordbrukarehem.

På våren 1883 tog frk L. de första stegen till denna plans förverkligande, och förslaget vann så lifliga sympatier hos flere framstående män, att hon redan i maj samma år kunde, med hopp om framgång, till den stora allmänheten utfärda ett upprop att bilda:

Föreningen till det godas befrämjande.

Denna förening, som räknar talrika medlemmar ur alla samhällsklasser — män och qvinnor —, önskar ingenting hellre, än att *ännu flere* personer sluta sig till den goda saken och ingå i nämda förening. Afgiften bestämmes af medlemmen sjelf och erlägges antingen årligen eller på en gång. Bidragen ha varierat emellan donationer på tusentals kronor,

* Under dessa tre år meddelade fröken L. undervisning åt lärarinnor i Londons skolor i de vetenskapliga grunderna för fysisk uppfostran, och skolrådet föreslog att göra denna hennes anställning permanent.

till årsbidrag af 1 à 2 kr. Äfven det minsta bidrag mottages med stor tacksamhet, ty utom det välbehöfliga penningebidraget är det fröken L:s afsigt att samla så många goda viljor som möjligt kring ett företag, hvilket indirekt kommer *alla* till godo.

Planen för åkerbrukskolonien tillåter tidningens utrymme mig ej att i dess helhet framlägga; dem, som önska taga fullständig kännedom derom, hänvisar jag till en nyligen utkommen, högst intressant liten bok, som bär titeln: ***Berättelse om Föreningen till det godas befrämjande,*** *och som säljes till förmån för åkerbrukskolonien för små värnlösa barn;* hvadan man, på samma gång man gör sig förtrolig med ett af de på en gång ädlaste, grundligaste och mest praktiska förslag till att förekomma nöd och fattigdom, tillika har glädjen af att ha gifvit ett bidrag af 50 öre till det menniskoälskande företaget.

Något skall dock här sägas om enskiltheterna af detta företag, så att Iduns läsarinnor måtte få ännu större lust att göra sig närmare bekanta med det samma och att hvar i sin mån arbeta till planens fullförande.

I sitt upprop till allmänheten yttrar fröken Löfving: »Till en riktigt god uppfostran erfordras verkliga hem, der barnen utgöra medlemmar af en familj med dess fröjder och sorger, och der husmodern är väl förberedd för sitt ansvarsfulla kall, — hem, hvilka, oafsedt den goda anda, som herskar inom dem sjelfva, tillhöra ett af samma anda genomträngdt samhälle, der barnet följaktligen ej vid sina första steg utom hemmet träffas af dessa orena ord och dåliga efterdömen, hvilka ju på alla håll möta de späda inom det gamla samhället: det erfordras, med ett ord sagdt, att barnen, jemte det att de erhålla god undervisning, omgifvas af en så väl i andligt som fysiskt hänseende renad atmosfer.

Den bästa utgångspunkt för utvecklande af ett dylikt samhälle torde vara en *åkerbrukskoloni,* bestående af ett — till en början — inskränkt antal gudfruktige, rättsinnige, måttlige, flitige och ihärdige män och qvinnor, der äktenskapet — detta grundvilkor för ett sedligt samhälle och all sann mensklig utveckling — skulle underlättas genom enklare och naturligare lefnadsförhållanden och genom den säkra utsigten för arbetaren att inom få år kunna förvärfva sig en egen torfva.

Huru många goda krafter skulle ej härigenom bevaras åt vårt folkfattiga land, och huru skulle ej dess näringskällor härigenom utvidgas.

Det är till utförandet af detta företag, som medel insamlas genom förenämda förening, i hvars styrelse finnas framstående män, förtroliga med alla de förhållanden, som äro oskiljaktiga från ett dylikt företag*. Detta skulle ej börja i allt för stor skala; men det kräfves dock ett ansenligt grundkapital för att köpa en egendom, som har så mycken odlad jord, att den lilla stamtruppen får sin föda deraf under den tid, som kräfves för husbyggnad och första årets nyodling. Dessutom måste den jordrymd, som inköpes, innehålla större sträckor odlingsbar mark, så att allt flere och flere små hem der må kunna grundas och allt flere små värnlösa finna ömma fosterföräldrar. Endast ett à två främmande barn skulle upptagas i hvarje sådant hem, och dessa barn komme att få samma trygga utsigt till bergning, som de första medlemmarne af kolonien.

Enär företaget är beräknadt på att efter ett tiotal år kunna bära sig sjelf, så blefve vidare gåfvor till kolonien öfverflödiga; sålunda skulle dess medlemmar sparas det pinsamma och vanligen förslöande medvetandet af att lefva af fattigunderstöd och nådegåfvor.

Föreningens stiftarinna har sjelf personligen anskaffat nära en femtedel af den erforderliga summan. Tänk bara hvilket arbete!

Har någon af Iduns läsarinnor försökt att samla bidrag, att intressera en del menniskor för något s. k. välgörande ändamål? Naturligtvis ha flere af eder pröfvat den menskliga offervilligheten med mer eller mindre framgång på detta sätt i en trängre krets och funnit det vara ett mindre behagligt göra. Men tänken eder då, att som fröken Löfving göra långa resor för att intressera framstående och inflytelserika personer för ett fullständigt nytt sätt att främja det godas sak här i verlden; att i flere städer, på herregods, i prestgårdar, kort sagdt, öfver allt och i alla samhällsklasser för mer eller mindre intresserade personer frambära ett sådant förslag som detta samt be om understöd för det samma, hur tron I det skulle kännas? Jag är rädd, att de flesta af oss skulle ha känt det som en tung botgöringsfärd.

För fröken Löfving måste detta ha känts så mycket svårare, som hon i grunden är en utomordentligt försynt och finkänslig qvinna, som endast af sin önskan att gagna sina medmenniskor drifvits att framträda i det offentliga lifvet. Och ännu alltjemt arbetar fröken L. med glad förtröstan och aldrig svigtande hopp för sitt fosterländska verk, arbetar med en ihärdighet och sjelfuppoffring, som blott en i anda och sanning *kristen* qvinna förmår.

Skola vi låta denna vår ädelsinnade svenska medsyster fortfarande arbeta för ett sådant mål utan en *allmännare* tillslutning af Sveriges qvinnor? Manar ej hennes glada, frimodiga tro på det godas makt oss att understödja hennes arbete med samma glada förtröstan till de goda makternas seger öfver de onda? Känna vi oss ej manade att hedra denna kärnfriska qvinna på det enda sätt, som hon önskar att bli hedrad, nämligen genom att hvar med sin lilla skärf och varma sympati sluta oss till den trupp af hennes medarbetare för det stora verket, som nämner sig *Föreningen till det godas befrämjande.*

För min del är jag öfvertygad om, att Sveriges qvinnor aldrig skulle kunna göra en bättre gerning än att hvar i sin stad och i mån af sin förmåga understödja detta företag.

Jag slutar derför med en varm uppmaning till Iduns läsarinnor att utan uppskof skaffa sig den ofvannämda lilla skriften — och säkert skola alla efter genomläsningen deraf skynda att sluta sig till »Föreningen för det godas befrämjande».

Ave.

Bidrag i alla ämnen mottagas med tacksamhet.

* Bidrag kunna antingen adresseras till Föreningens sekreterare, notarien P. Lidell, Stockholm, 41 Karlavägen, eller sändas direkt till skattmästaren, brukspatron Hugo Tamm, Fånöö, Stockholm.

Ett steg framåt.

Såsom ett steg framåt, om också blott ett tuppfjät, kan man med skäl beteckna det riksdagsbeslut, som i dessa dagar tillerkänt qvinnan *behörighet att inväljas i fattigvårdsstyrelse och skolråd.*

Noga sedt är det icke ens någon direkt *ny* förmån, som härmed gifvits qvinnorna; man har endast skarpt preciserat ordalydelsen i en förordning, som i sin hittillsvarande form lemnat rum för olika tolkningar. — Och denna precisering har blifvit till qvinnans favör.

Det heter nämligen i nu gällande förordning om fattigvårdsstyrelses tillsättande, att fattigvårdssamhället utser »*ledamöter*» och »*suppleanter*» till så och så stort antal o. s. v.

Och i förordningen om skolråds väljande heter det:

Till ledamöter i skolrådet eger församlingen likaledes att å kyrkostämma utse lämpligt antal för nit om skolväsendet kände män.

I förra fallet angifves sålunda alls intet kön, i senare fallet står uttryckligen »män».

Nu kan emellertid en blick i Sveriges Rikes lag öfvertyga oss om, att med undantag af Giftermåls- och Ärfdabalken samt sådana lagbud, som direkt afse att särskilja mäns och qvinnors olika ställning i afseende på vissa skyldigheter och rättigheter, så är hela lagen skrifven i maskulinum, och otaliga ställen förekomma, der man eller män oomtvistadt uttydes: man eller qvinna.*

Det talas exempelvis om »svensk man», som dödar annan »svensk man», om »män», som tvista om gods, om »bolagsmän» o. s. v. Och dessa lagbud gälla lika för man och qvinna.

Något absolut hinder förefinnes alltså icke att redan i lagens nuvarande ordalydelse utsträcka begreppet »ledamöter» och »för nit kände män» också till qvinnor, och en sådan tolkning har faktiskt också förekommit i ett par kommuner. Men herrar ledamöter i länsstyrelse och domkapitel, som obetingadt taga oss med, då det gäller straffskyldighet eller andra skyldigheter, visa en ridderlig tvekan, då det gäller att lägga på våra svaga skuldror ett förtroendevärf, som möjligen skulle medföra den olägenheten, att det styrkte könets sjelfförtroende och eggade dess begär att förstå och få ett finger med i männens görande och låtande till samhällets bästa.

När derför redaktör Borg från Helsingborg vid 1887 års senare riksdag väckte motion i ämnet, hvilken motion hade till följd en skrifvelse från riksdagen till kongl. maj:t med begäran om lagförslag angående rätt för qvinna att inväljas i fattigvårdsstyrelse och skolråd, och regeringen begärde länsstyrelsernas och domkapitlens utlåtande häröfver, afstyrktes förslaget helt och hållet af öfverståthållareembetet och 6 länsstyrelser samt af 6 domkapitel.

Vid behandlingen i lagutskottet afstyrktes det likaledes, och för sin seger i riksdagen har det att tacka den blygsamma öfvervigten af *tvänne* röster i första kammaren och nitton i andra.

* Vid förekommen tvekan har kongl. maj:t förklarat med afseende på qvinnas behörighet att bevittna testamente, att ordalydelsen i kongl. förordn. d. 27 april 1810, der det heter, att »testamente bevittnas af *två gode män*», icke hindrar qvinnas giltighet som vittne.

Jag har betonat det motstånd förslaget rönt för att framhålla segerns betydelse så mycket skarpare. Man skulle kunna tro, att en utsträckning af qvinnans rättigheter, hvilken såsom den föreliggande i praktiken faktiskt skulle blifva ytterst ringa ingripande, skulle möta ett deremot svarande motstånd, men så blef ingalunda fallet. Vederbörande påminde sig helt säkert ordspråket om lillfingret och hela handen, och att den, som börjar säga A, så småningom får gå hela alfabetet igenom. — — — — — — —

Det torde för *Iduns* läsarinnor vara klart, att de qvinnor, på hvilka den nya lagen har afseende, endast äro myndiga qvinnor, som sjelfva ega att råda öfver sig och sin egendom och hafva kommunal rösträtt.

För att ha kommunal rösträtt åter fordras:

1) att vara svensk undersåte; 2) att vara välfrejdad; 3) att vara medlem af kommun; 4) att vara skattskyldig till kommunen, samt 5) att icke häfta för oguldna kommunalutskylder.

Dessutom fordras för medlem af såväl fattigvårdsstyrelse som skolråd att ha uppnått 25 år.

Alltså: de qvinnor, som kunna begagna sig af den nya lagen, bli sålunda endast ogifta eller enkor öfver 25 år, hvilka skatta till kommunen för viss inkomst eller förmögenhet, lös eller fast.

När dertill kommer, att i de flesta landskommuner fattigvårdsstyrelsen handhafves af kommunalnämden, till hvilken qvinnor lika litet nu som förut ega tillträde, och den nya lagen endast gäller de undantagsfall, då *särskild* fattigvårdsstyrelse tillsättes, så inse mina läsarinnor, att jag med fullt skäl kan beteckna det nu vunna framsteget som ett »tuppfjät».

Dock må vi icke häraf förledas att ringakta det vunna, utan tvärtom söka visa, att hela vår sträfvan går ut på, att af hvarje liten tumsbredd mark, som tillerkännes oss, framtvinga en välsignelsebringande skörd för samhället och för vår egen utveckling.

Elna Tenow.

Sen till, ärade läsarinnor, att Idun ej saknas hos någon af edra bekanta!

När tvänne hjertan skiljas.

(Efter *E. Geibel.*)

När hjerta skiljs från hjerta,
Som älskat ha hvar ann',
Det är den största smärta,
Som lifvet bjuda kan.
Så sorgligt ger eko uti din själ:
För evigt, för evigt farväl, farväl!
När hjerta skiljs från hjerta,
Som älskat ha hvar ann'.

När först jag hade funnit,
Att kärlek kan ta slut,
Var som allt ljus försvunnit,
Som solen slocknat ut.
Så sorgligt gaf eko uti min själ:
För evigt, för evigt farväl, farväl!
När kärlek tagit slut.
Dock smärtor varen tyste:
Det var ej genom svek.
Den munnen, som mig kysste,
Har blifvit kall och blek.
Ett sista ord jag minnes väl:
»För evigt, för evigt farväl, farväl!
Det var ej genom svek.»

Jacques.

En timma om dagen året om.

»Timmarna förgå och läggas oss till last».
Solvisare-motto.

»Endast en timma om dagen».

Det låter icke mycket; det förefaller knapt värdt att nämna, mycket mindre att skrifva en artikel om. Men låt oss undersöka och kalkylera en smula; en timma om dagen kan betyda mer än vi tro. På ett år representerar det trehundra och sextiofem timmar, som sammanlagdt utgöra nära tjugutre dagar, om man beräknar sexton timmar på dagen.

Nu är tiden en egendom, som man lemnar ifrån sig i utbyte mot någonting annat. Lifvet är verkligen en kedja af köp, och tiden utgör en stor del af det kapital, hvarmed vi handla. Vi gifva den jemte arbete och få i utbyte uppfostran, penningar, skicklighet och nästan allting annat af värde.

Att vara aktsam om tiden är således en vis hushållning. En gammal berömd man, som förvånat alla med sina storverk, blef en gång tillfrågad, hur han burit sig åt för att hinna uträtta så mycket. »Året», svarade han, »har trehundra sextiofem dagar eller åtta tusen sjuhundra sextio timmar. På så många timmar kunna stora ting utföras. Den långsamma sköldpaddan tillryggalägger en lång resa genom att ej förlora någon tid.»

Tänk bara hvad en timmas läsning skulle göra på ett år. På tio minuter kan man med lätthet läsa fem sidor i en bok af vanligt format, och kan man således på trehundra sextiofem timmar hinna igenom icke mindre än tio tusen nio hundra femtio sidor.

Hvad beträffar de böcker, hvari årets läsning skulle sökas, må hvar och en följa sitt eget val, ihågkommande, att man lär känna menniskor genom dem de umgås med; och för att lefva ett ädelt lif, borde man så mycket som möjligt hafva umgängelse med det, som är ädelt och upphöjdt.

I stället för att läsa antag, att man toge sig för att skrifva; en timma om dagen skulle då frambringa lika märkvärdiga resultat. Till och med den lilla regeln »ingen dag utan en rad» har tillförene alstrat volymer, vi kunde nästan säga bibliotek.

Hvilka resultat kunde i sanning ej uppnås genom en timmas flit i något ämne! Den dygdiga qvinna, hvarom Salomo skrifver, som »arbetar villigt med sina händer», vet detta väl.

»En timma hvarje dag», säger en modern författare, »tagen från värdelösa sysselsättningar, skulle, om väl använd, kunna göra en person af medelmåttig begåfning i stånd att gå långt i beherskandet af en talang. Den kunde göra en okunnig menniska ganska bildad på mindre än tio år.»

Naturligtvis måste arbetet under denna timma ej bedrifvas likgiltigt, »varer icke tröge i det I hafven för händer».

Det är också en fördel hos timmar, tagna med mellantider på dagen, framför flere timmar å rad. Man kommer till arbetet med friskare krafter och bättre i stånd att göra det rättvisa. När arbetstimmarna komma i följd, göres det bästa arbetet under första timman, derefter slappas äfven den mest energiska.

I musik skulle en timmas öfning föra oss långt på ett år. Men kom ihåg att öfningen måste ske med sträng uppmärksamhet. En timma med sträng uppmärksamhet är mer värd än tre timmar med slarf, och om någon, som vill göra framsteg, blott kan bestå en timma om dagen, får hon vara mycket noggrann emot sig sjelf.

En timma om dagen är äfven förståndigt använd, om man begagnar den till rörelse i fria luften. På en timma kan man utan för stor brådska gå en half mil. Enligt den beräkningen skulle årets promenader sammanlagdt utgöra etthundra åttiotre mil, så långt ungefär som från Stockholm till Rom. Ingen har väl heller något emot att på ett förståndigt sätt roa sig en timma om dagen och sålunda samla ett förråd af angenäma hågkomster. Vi måste hafva förströelse för att hålla oss vid friskt mod och hindra lifvet från att blifva så enformigt, som om vi voro dömda till en ändlös trampqvarn. Vederqvickelse är nödvändig och att söka nöje är stundom en pligt.

Detta är ett råd, som få skola taga illa upp, och då vi gifva det, känna vi oss säkra på att, för en gång åtminstone, slippa göra den erfarenhet, som den ryktbare filosofen Locke, hvilken brukade säga, att han en tid hade för vana att erbjuda sina vänner sådana råd, som han ansåg skulle kunna vara dem nyttiga, men hade slutligen afstått derifrån, ty han fann, att, i stället för att framräcka sina händer för att mottaga råd, voro menniskor benägna att sträcka ut klorna.

Om vi blott hade en timma om dagen att undvara, hvilket skulle väl vara det bästa möjliga sätt att använda den? Det bästa skulle kanske vara att sätta oss ned och tänka. Antag, att vi hvarje dag gjorde halt för en timma och tänkte: »Hvad gör jag? Hvad är ändamålet med detta mitt jägtande lif, och huru kan jag så handla, att när jag lemnar denna verlden, den har blifvit bättre genom att jag lefvat?»

Att så tänka och planera skulle göra oss till alltigenom bättre karaktärer, skulle förbereda oss på hvarje kommande pligt och sätta oss i stånd att möta framtiden, beredda på hvad som hända må. En timma om dagen sålunda tillbragt skulle blifva en klar strimma genomlöpande året; förlängd genom ett helt lif skulle den få sin afslutning, i hvad som stundom blifvit kalladt »uppgörelsens timma», då vi öfvergå till andens verld.

Vi se sålunda i allmänhet, att, om vi förståndigt sälja en timma om dagen, så ha vi utsigt att vinna på handeln tiotusen niohundra femtio sidors läsning, oberäkneliga framsteg i alla slags studier, utbildning i handarbeten af alla slag, etthundra åttiotre mils promenad, glädtighet, vunnen genom förståndiga nöjen, eller visdom, förvärfvad genom tänkande. Det är ju en uppmuntrande uträkning!

Ni säger månhända, att det är lätt att tala om att anslå en timma om dagen till någonting och lätt att göra en början, men mycket svårt att hålla i. Sant nog; men det är otroligt, hvilka under, som kunna framtvingas, genom bruk af den menskliga viljan.

Den trägna fliten under en timma om dagen är en regel, som lämpar sig för alla. Må derför ingen säga, att hon är »icke så skicklig som somliga», och försöka komma undan den vägen. Det är just en regel för dem, som ej

äro skickliga, att göra dem i stånd att blifva mycket skickligare än flertalet af deras medmenniskor.

Eftersom vi vinna så mycket genom ett vist användande af enstaka timmar, så faller det af sig sjelf, att vi förlora en hel del genom att missbruka dem, och ändå är detta den vanligaste sak i verlden. »Vi beklaga oss sannerligen», säger Seneca, »öfver tidens korthet och hafva ändå mycket mer af den, än vi veta hvad vi skola göra med. Vi förbruka vanligtvis våra lif med att icke göra någonting alls, eller någonting utan ändamål, eller med någonting som vi ej borde göra. Vi klaga alltid öfver, att våra dagar äro få, och *handla,* som om det ej vore något slut på dem.»

En timma om dagen under ett år, förlorad på lättja och dåraktiga sysselsättningar, betyder just uppoffrandet af alla de ofvannämnda fördelarna. Och den, som håller i med lättja eller dårskap under ett år, slutar vanligen med att offra en lifstid derpå, hvilket representerar en summa, som hvar och en kan räkna ut för sig sjelf.

Benjamin Franklin brukade vara en stor advokat för inbesparande af tid ifrån sömnen. Antag, brukade han säga, att ni spar in en timma om dagen, det gör öfver tjugutvå och trefjerdedels dagar på ett år. Under en lifstid på sjuttio år uppstiger det till den ansenliga totalsumman af nära fyra och ett tredjedels år.

Det torde anmärkas, att vi icke kunna undvara sömnen, men mången tillbringar nio timmar i sängen, under det åtta skulle vara tillräckligt, eller tio timmar, fastän hans eller hennes konstitution endast behöfver nio. Att ligga i sängen är så lätt; det är en af de få saker, hvartill vi ej behöfva några läroböcker. Låt oss draga in på sömnen alltså till minsta möjliga qvantitet, som fordras för en god helsa, dervid uppmuntrande oss med den tanken, att morgonstund, enligt ordspråket, har guld i mun, och dessutom medför andra skatter i sina fickor.

Alla dessa betraktelser egga oss att noga taga vara på tiden. Vi kunna aldrig säga, om det nästa år blir en vacker skörd. Men vi kunna åtminstone genom ett förståndigt bruk af tiden göra vårt bästa att göra det fruktbärande. Det är vår pligt, och pligten åtföljes alltid förr eller senare af en redogörelse, hvilket förhållande gifver en allvarlig betydelse åt det motto, hvarmed vi började. »*Timmarna förgå och läggas oss till last*».

Resultatet

af Iduns femte pristäfling.

Inom den utsatta tiden ha 43 täflingsskrifter inkommit. Af dessa ha 4 rört sig inom den första ämnesgruppen, omfattande uppsatser från något qvinligt yrkesområde eller qvinlig verksamhet utom hemmet, 7 inom den andra gruppen, »den bästa skildring ur eller uppsats öfver societets- och sällskapslif», samt ej mindre än 25 täflat öfver det tredje ämnet, »den bästa och rikhaltigaste samling af praktiska råd och rön för hus och hem». I täflingen om det utsatta extra priset för den bästa beskrifning öfver skandinavisk badort eller sanatorium ha 7 skrifter deltagit.

Inom första gruppen har ingen af de insända skrifterna synts ega så framstående egenskaper, att den derför ensam förtjenat det utsatta priset. Redaktionen har derför beslutat dela detta pris, så att fru **Clara Romdahl,** *Linköping, för uppsatsen: »Må exemplen tala!» erhåller 15 kr, och fröken Inga Schenfelt, Vexiö, för en artikel, benämd: »Qvinlig verksamhet utom hemmet», belönas med ett pris af 10 kr.*

Inom andra gruppen tilldelas priset 20 kr. åt fru **Ebba Larsson,** *Lund, för en uppsats, benämd: »La societé». Med hedersamt omnämnande, diplom samt Idun fritt till årets slut utmärkas signaturen* **A. L. B.** *för skriften »Om sällskapslif» och signaturen* **Arvid Danell** *för en »Humoresk ur sällskapslifvet».*

Inom den tredje gruppen har flertalet af de insända skrifterna utmärkt sig för ganska erkännansvärda egenskaper och jemnhet. Det utsatta priset 20 kr. tilldelades signaturen **Frida N. N.** *för hennes samling af praktiska råd och rön. Ett extrapris på 10 kr. ha vi dessutom beslutat tillerkänna fröken* **Julia Klingström,** *Vallentuna, (signatur: Lilly) för en motsvarande samling af rikhaltighet och intresse. Med hedersamt omnämnande och diplom samt Idun till årets slut utmärkas innehafvarinnorna af följande märken:* **Thea, Elsa, Stina, Fanny —g, Utilis, Karna Bäär, Lalage** *och* **Två prenumeranter,** *hvilka — i den mån de veta med sig, att detta ej förr är gjordt — torde insända sina namn och adresser. Detta senare gäller ock signaturen* **Frida N. N.**

Det extra priset å 25 kr. ha vi funnit lämpligast dela på tvänne händer, då ingen af de insända skrifterna utmärkts af framför alla de öfriga framstående egenskaper. **15 kr. tilldelas fröken S. Lind af Hageby,** *Karlskrona, för uppsatsen »En Marstrands-sejour sommaren 1887»; ett pris af 10 kr. tillfaller* **Elsie Calliau de Lisle** *för beskrifningen öfver »Särö saltsjöbadort». Den sistnämda författarinnan behagade insända sin adress.* **Hedersamt omnämnande och diplom samt Idun till årets slut** *ha tillerkänts signaturerna* **G—s och Blenda** *för deras resp. skrifter: »Mössebergs kallvattenkuranstalt» och »Lysekil».*

Samtliga de belönade uppsatserna skola efter hand införas. För dagen tillåter oss utrymmet endast att göra en början med praktiska råd och rön i våra smala spalter. Då samlingarnas rikhaltighet omöjliggör hvarje särskilds offentliggörande i en följd, låta vi profbitar ur de särskilda kollektionerna följa om hvar andra; signaturerna, som uppgifvits här ofvan, lända våra läsarinnor till ledning.

Redaktionen.

Mycket väsen för ingenting.

Små broderier på verklighetens botten

af **Mathilda Langlet.**

»Hvad är klockan, Maria?» frågade fru Ternitz och såg upp från sin stickning. »Algot dröjer länge i afton, tycker jag.»

»Ja,» svarade dottern och såg på sitt ur. »Klockan är öfver half sju. Och jag är så otålig att få höra slutet på vår bok,» tillade hon med en blick på en uppslagen bok, nära lampan.

'Inackorderingen', vanligen kallad 'marmorbilden', sade ingenting, men upphörde ett ögonblick att räkna stygnen på sitt broderi, 'evighetsblommor' benämdt, emedan det aldrig tycktes vilja blifva färdigt.

»Jag ber Stina gå ned på kontoret och säga till, att vi vänta på honom,» sade den lifliga Maria och skyndade ut i köket.

Efter några minuter återkom Stina med det svar, att kamrern 'va inte inne'.

»Var kontoret stängdt?» frågade Maria.

»Nej, vars, å båga lampo' sto' å brann, så han kommer fäll snart,» menade Stina.

Fruntimren återtogo sitt arbete, och Maria lät knyppelpinnarne nästan blixtsnabbt flyga mellan fingrarne. Men efter en stund sköt hon bort arbetet och sprang upp.

»Nej, det här är odrägligt!» utbrast hon. »Algot har bestämdt gått bort.»

»Då säger han alltid till,» afbröt modern. »För öfrigt kommer han visst nu.»

Riktigt! Någon kom uppför trappan. Maria sprang ut.

»Det var bara vedpojken,» sade hon misslynt, »och han säger, att ingen är på kontoret, men lamporna brinna ännu. Det är nästan underligt, att Algot inte skulle släckt ljusen, när han gick.»

»Kanske han är uppe hos inspektorens,» sade modren. »Skicka Kalle att höra efter.»

Inom kort var Kalle till baka med det besked, att hos inspektorens ingen fans hemma; herrskapet var borta och pigorna ute, upplyste Kalle.

Fru Ternitz smålog litet åt distinktionen, men återfick snart sin oroliga min. Hon steg upp och gick till fönstret och försökte se ut.

»Åh, det är mörkt som i en säck!» sade hon. »Hvart kan han hafva gått i ett sådant mörker?»

»Han är väl hos doktorns,» menade Maria. »Efter vanligheten har doktorn kommit in på kontoret och tagit honom med sig hem. Hvad är det?» tillade hon hastigt och vände sig om.

'Marmorbilden' hade uppgifvit ett litet rop, och det var som om en eldsky fallit öfver de fina dragen.

»Jag stack mig i fingret,» sade hon och aftorkade en liten bloddroppe på sin näsduk.

»Men han brukar alltid säga till oss, när han går bort,» upprepade fru Ternitz och satte sig åter i soffhörnet. »Om det bara inte vore så mörkt — och så är det så halt — och i backen der uppe hos doktorns är väl, som vanligt, svallis, så att hela backen står som en spegel —»

»Ja, hvad hade han der att göra?» sade Maria i missnöjd ton.

Den unge brukläkaren var allmänt omtyckt, så att det kunde icke vara honom missnöjet gälde. Men sedan någon tid vistades hos honom hans syster, en ung skönhet, uppfostrad hos en rik tant i Göteborg, bortskämd och anspråksfull, sade fruntimren, bedårande, vacker och qvick, en verklig verldsdam, sade herrarne. Det påstods, med eller utan skäl, att hon också var en hjertlös kokett, som blott ville se alla för sina fötter för att sedan skratta åt de arma offren. Huru som helst afskräcktes 'offren' icke af dessa oroväckande rykten, utan bringade skönheten oförskräckt sin hyllning. Sjelfva den allvarlige kamrern och kassaförvaltaren vid bruket, välborne Algot Ternitz hade blifvit snärjd i tjuserskans nät, sades det, och säkert är, att hvarken hans mor eller hans syster med blida ögon sågo hans täta besök hos doktorn. En sådan sonhustru, halft engel, halft dämon, hade fru Ternitz aldrig tänkt sig, och ej heller trodde hon, att hennes djupt känslige och allvarligt anlagde son skulle blifva lycklig med en sådan qvinna. Doktorn deremot var hennes stora favorit, och innan 'den der lilla vackra hopptossan' — som hon inom sig kallade hans syster — kommit dit och kollrat bort alla menniskor, hade den goda frun i sitt stilla sinne tyckt, att den moder vore bra lycklig, som finge en sådan hedersman till måg.

Stina uppenbarade sig nu och frågade, om man skulle vänta på kamrern — annars var det nog 'dukdags' och plättarne färdiga.

»Ja, jag vet inte,» började fru Ternitz. »Jag undrar, om kamrern kan ha gått upp till doktorns, och då stannar han väl der —»

Det trodde inte Stina, ty då hon var inne på kontoret med cigarrer, som kamrern bedt henne hemta i boden, var just doktorn der och talade om, att han fått sjukbud och skulle åka bort och bad att få låna vagnslyktorna, ty hans egna voro sönder, »och fasligt illa lät han öfver, att han måste ut i mörkret och halkan,» slutade Stina.

»Nej, det här är förskräckligt,» utbrast fru Ternitz. »Här har någon olycka händt! Maria, Ingeborg — det står inte rätt till!»

'Marmorbilden', som tycktes lystra till nam-

net Ingeborg, kastade häftigt bort sitt broderi och tycktes ämna säga något. Men Maria förekom henne.

»Söta mamma,» sade hon, sjelf darrande, men bemödande sig att vara lugn, »tag då inte saken så häftigt! Hvad skulle väl hafva händt! Algot har kanske gått ned till bruket —»

»Hvad skulle han göra der så här dags? Nej, du! Han har gått ut för att möta doktorn — eller inspektoren — hvad vet jag — men han har gått ut och halkat — och brutit benet — kanske slagit i hjäl sig —»

Hon reste sig häftigt.

»Stina,» tillade hon, »tänd ljus i lyktan och följ med mig — jag skall gå och söka honom.»

»Hvad tänker mamma på?» utbrast dottern. »Låt då mig gå!»

»Eller mig,» bad Ingeborg blygt.

»Jag måste gå,» förklarade modern. »Du, Maria, skulle kunna stupa öfver honom och ändå inte se honom, så närsynt som du är, och hvad Ingeborg skulle kunna göra för nytta, det ville jag väl se! Och dessutom har jag inte ro att sitta här — nej — jag vill inte ha någon annan än Stina med mig — det vore bara till hinder — kom nu!»

Medan hon talade hade hon påtagit kofta och sjal och knöt nu med darrande men beslutsam hand väderhufvan under hakan, medan Maria drog på henne galoscherna.

»Kära, söta fröken, ställ plättfatet i ugnen och hvälf en tallrik öfver det och lägg upp sylten — burken står i —»

Men hvar burken stod, förblef outredt, ty fru Ternitz drog otåligt Stina med sig, utan att bry sig om afbrottet i instruktionerna.

Maria gick ut och in, dukade och ordnade, men det tog ej lång tid. Ingeborg satt vid fönstret och stirrade ut i mörkret; Maria tog en bok och försökte läsa, men det gick inte.

»Det här är ju ohyggligt!» utbrast hon. »Nu kommer inte mamma igen heller! Och Algot! Jag tror, att han blifvit bergtagen! Om jag kunde begripa, hvar han är! Man skall få se, att han ändå sitter der uppe hos fröken Stefanie i allsköns ro! Men — tänk om någon olycka skulle händt! Det händer ju, när man minst väntar. Ingeborg! Hvarför säger du inte ett ord! Du tiger, så att man kan bli galen!»

»Hvad vill du att jag skall säga?» svarade 'marmorbilden' saktmodigt. »Jag tycker, att du sjelf har uttömt alla gissningar.»

»Du är då för tråkig,» bröt Maria ut. »Jag tror, att om du också finge se Algot på bår, så skulle det inte röra dig ett tecken.»

Ingeborg flög upp och stod darrande och flämtande framför henne.

»Du vet icke hvad du säger,» frampressade hon med hes röst.

»Ser man på bara!» utbrast Maria litet försmädligt, »jag tror, att 'marmorbilden' fått lif! Hvad är det åt dig?»

»Ingenting,» svarade Ingeborg och var i ögonblicket lugn igen. Hon satte sig åter, men hon liksom sjönk i hop — det var något i hennes rörelser, som påminte om en våg, som brusar upp mot stranden men suckande sjunker till baka igen.

»Jag står inte ut längre,» förklarade Maria. »Nu har mamma varit ute en half timma — jag måste ut och söka henne, jag — Ingeborg, låna mig din lilla lykta, så är du snäll — och titta ut i köket ett ögonblick — se efter att det inte slocknar i spisen och tevattnet blir kallt!»

Hon var borta, och 'marmorbilden' satt ensam qvar. Det var så ohyggligt tyst i hela huset — en liten råtta knaprade i skafferiet, så att det hördes in i salen — i den djupa tystnaden lät det nästan hemskt. Ingeborg reste sig och började gå fram och till baka i rummet. Man kunde se, att det arbetade inom henne, och färgen gick och kom på hennes kinder. Slutligen rullade ett par stora tårar sakta ned ur de blå ögonen, och liksom utmattad satte hon sig ned vid bordet och lutade pannan mot de sammanknäpta händerna.

Tusende tankar jagade genom hennes hufvud, och ständigt återkom det der uttrycket, som hon nyss hört: »Och hvad nytta skulle väl Ingeborg kunna göra!» Och hvarje gång skar det som en skarp knif igenom hennes hufvud, tyckte hon — eller var det kanske genom hjertat? Hon hade ju så ofta hört det samma eller ungefär det samma; hon var så van dervid, att det icke rörde henne, alla sade det samma, och hon visste ju så väl, att de hade rätt. Så långt hon kunde minnas till baka, hade hon alltid hört, att hon var dum, oduglig, slö, och hon visste också så väl, att det var sant, äfven detta. Innan hon ännu hunnit betänka, om hon skulle våga erbjuda sin hjelp, hade alltid någon annan, raskare i vändningarna, hunnit före henne. Medan hon besinnade, om hon borde eller icke borde säga något, var redan ögonblicket förbi. Och besinnade hon sig icke, då gick det alltid, som nyss, hon sade något dumt, som retade och sårade — —

Ack, det var för olyckligt att vara så tafatt och tråkig! En dunkel föreställning om att hon, i fall hon ej i hemmet blifvit tillbakavisad för lifligare, begåfvade syskon, i fall hon ej så ofta fått höra, huru dum och oduglig hon var, att hon kanske då kunnat blifva bättre än nu — en sådan föreställning ilade genom hennes hufvud, men hon förjagade den ögonblickligen med blygsel och ånger.

Nej, det var nog hennes eget fel, allt sammans. Hon var så eländigt feg — det var hela orsaken. Hon var alltid så rädd, att någon skulle anmärka på henne — göra narr af henne — stöta henne till baka. Så var det också der hemma. Kom hon sig någon gång för att med en smekning närma sig fader eller moder, grep henne alltid en sådan ångest för att blifva tillbakastött eller förbisedd, att hon stannade på halfva vägen, och så sade de, att hon var kall och ovänlig. Kall! Hjertat brände som en het sten i hennes bröst, tyckte hon, och hon hade gerna dött för att en gång blifva sluten i moders eller faders famn så ömt och hjertligt som de andra syskonen. Kall! Nej, dum och otymplig var hon, men icke kall, icke kall!

Så var det också här — nej, icke alldeles så. Ty här fans det åtminstone en, som hyste medlidande med henne — medlidande var det naturligtvis — och som icke missförstod henne. Hon hade hört det i somras, en dag. De sutto der ute på verandan, mor och son och dotter, och visste icke, att hon med sin bok satt i förmaket vid fönstret upp öfver dem. Hon gaf just icke akt på samtalet, men så hörde hon sitt namn och en röst, för henne den vackraste, manligaste stämma i verlden, yttra: »Kall? Åh, visst icke! Tillbakadragen är hon och kanske litet stel, men se på hennes ögon! Om icke ur dem talar ett varmt hjerta, så har jag mycket misstagit mig. Jag tror snarare, att hon är känslig, ytterst känslig, och jag undrar, om mamma och Maria ändå behandla henne riktigt rätt.» Visserligen hörde hon hans mor med en liten öfverlägsenhet förklara, att hon helt säkert bättre än han förstod att uppfostra och behandla unga flickor; visst hörde hon den yra Maria skrattande föreslå brodren att uppsätta en större flickpension för känsliga naturer, men det rörde henne icke det minsta. Hennes sinne var så öfversvallande af någon ny känsla, att hon måste springa in i sin kammare och gråta högt, nästan utan att veta hvarför. Och huru vänligt hjelpte han henne icke ur så mången förlägenhet, hvari hennes tafatthet försatte henne! Hur ofta yttrade han icke något, som tydligen var ämnadt att trösta och stärka henne!

Icke längre sedan än i går, då de talade om något, som han nyss läst för dem, hade han ju sagt: »Om jag skulle söka mig en hustru, skulle jag icke så mycket fråga efter skönhet och begåfning, utan se mest på ett godt hjerta och ett fromt sinne.» Och dervid hade han sett på henne med en så vacker blick — om någon var *god*, var det väl han!

Och hvar var han nu? Hade någon olycka verkligen händt? Och här satt hon med händerna i kors och kunde ingenting göra — ingenting! Hon som velat dö för honom, för hans lycka! Fans det då alls intet för henne att göra?

Hon sprang upp, tog en lampa och gick ut i förstugan, i hvars fönster hon ställde den. Den borde lysa ganska vidt omkring och åtminstone vägleda någon på hemvägen.

Derpå gick hon ut i köket och sysslade litet der; så in i salen och stökade. Hon vågade ej sätta sig ned och grubbla igen.

»Jag måste hålla modet uppe,» tänkte hon, »ifall någon ting skulle hafva händt.»

Hon tvärstannade, ty hastiga steg hördes i trappan, dörren rycktes upp, och den saknade och väntade stod på tröskeln.

»Algot! Ni! Vi trodde — vi tänkte — tant och Maria — jag —»

Hon sträckte upp armarne och blef alldeles dödsblek. Algot såg, att hon svigtade och han sprang fram just i rättan tid, för att hon skulle hamna i hans armar och icke sjunka till golfvet. (Slut i nästa n:r.)

Glömmen ej,

ärade läsarinnor, som prenumererat på Idun endast för ett qvartal, att i tid förnya prenumerationen, på det att intet afbrott i tidningens sändande till eder måtte behöfva ega rum! Bäst är att på en gång prenumerera till årets slut. Priset från den 1 april till den 31 december är ***endast 3 kronor.***

I n:r 14, som är andra qvartalets första nummer, begynner

andra delen af följetongen

Ett storstadsbarn,

som under det förflutna årets sista qvartal väckt så stort intresse. För dem, som ej hafva första delen af nämda följetong, finnes den samma att tillgå hos redaktionen mot insändande af en (1) kr. i sparmärken eller ännu hellre i postanvisning. För 1 kr. 50 öre kan 1888 års årgång från och med n:r 11 (i hvilket nummer den längre följetongen begynner) till och med n:r 52 erhållas. Lösa permar dertill à 1 krona. **Redaktionen.**

Om qvinnan,

hennes rättigheter och ställning inom familjen och samhället.

Tvänne föredrag, hållna af pastorn i franska reformerta kyrkan i Stockholm
Rodolf Osterman.

(Med föreläsarens benägna tillåtelse för *Idun* gjordt utdrag ur hans anteckningar.)

Talaren gjorde icke anspråk på att komma med något nytt, han ville endast göra sig till talsman för en vidt utbredd opinion och gifva uttryck åt, hvad många tänka för sig sjelfva eller säga sins emellan. — Såsom en utanför stående, men intresserad iakttagare ville han skissera konturerna af sitt ämne icke med någon direkt hänsyn till specielt svenska förhållanden, utan sådana de i allmänhet te sig inom samtliga Europas och Amerikas civiliserade nationer.

Hans första fråga blef då: hvad är qvinnoemancipation? och: hvem bör benämnas »en emanciperad qvinna»? — Är det hon, som i sitt uppträdande, sätt och tal åsidosätter den takt, tillbakadragenhet och blygsamhet, som utmärker hennes kön? — Nej. Dylika qvinnor föraktas af sina medsystrar och anklagas med rätta för att bringa i misskredit en ädel sträfvan.

Emancipera betyder: tillerkänna en omyndig förvaltningsrätt, d. v. s. att vara sin egen herre.

Om emancipationen i denna betydelse var det föreläsaren främst ville tala. Om qvinnornas klagan öfver deras beroende ställning, om deras fordran på större rättigheter, flere privilegier, med ett ord på större verkningskrets.

Talaren kom då till sin andra fråga:

Ega qvinnorna de nödvändiga förutsättningarna för förverkligandet af sitt ideal?

Historiens vitnesbörd och våra dagars erfarenhet intyga, att så väl inom konster och vetenskaper som i utöfningen af de yrken, hvilka äro för henne tillgängliga, kan qvinnan upptaga striden med mannen med jemna vapen.

Det återstår då blott att utröna, huruvida hon besitter tillräcklig fysisk styrka och uthållighet för att i längden kunna gå framåt på dessa banor. — Detta kommer framtiden att utvisa.

I hufvudsak kan man dock redan nu förutsäga, att då qvinnan en gång får samma uppfostran, samma bildning och samma kunskaper som sin manlige kamrat, kommer hon i intet afseende att vara honom underlägsen.

Häraf framgår, att qvinnan med fog kan göra anspråk på en mera framskjuten plats i samhället än den, som hittills tillerkänts henne.

Hon kan fordra social och politisk likställighet med mannen; hon kan fordra tillträde till alla lifsområden med rätt att följa sina anlag och utöfva dem i alla yrken, embeten och sysselsättningar, som hittills förbehållits det andra, starkare könet. —

Detta om hennes *rättigheter*.

Det förefaller ju mycket enkelt och logiskt. Men likväl pågår i våra dagar faktiskt en kamp mellan könen, hvilka ömsesidigt angripa hvarandra med kränkande beskyllningar. — Att följa utvecklingen af denna konflikt och efterforska några af dess ursprungliga orsaker kunde väl vara af intresse, men blefve för vidlyftigt och hör dessutom icke direkt till ämnet. —

Nu är frågan: kan man hoppas en lösning på denna konflikt?

Föreläsaren besvarade denna fråga jakande och trodde, att många med honom hyste den öfvertygelsen, att det blott behöfdes att man en smula sökte att förstå hvar andra för att komma till verkliga och goda resultat.

* * *

Jag har här angifvit gången af det första föredraget, hvilket, såsom synes, mera berör frågan i dess allmänhet.

I sitt senare föredrag, till hvilket jag skall återkomma i nästa nummer ingår föreläsaren mera i detalj, följande emancipationen i dess tillämpning på samhället, familjen och särskildt qvinnan sjelf, och de konseqvenser, till hvilka — enligt hans uppfattning — en till sin spets drifven emancipation skulle leda.

Jag har ansett det vara af ett visst intresse för oss svenska qvinnor att taga kännedom om, hvad en prestman, tillhörande en främmande kyrka och en främmande nation — pastor Osterman är fransk schweitzare — tänker i en fråga, som i våra dagar mer eller mindre nära berör hvarje tänkande svensk qvinna.

Guido.

Den nyfödde.

Några bilder från forna dagar.

Det skulle säkert intressera Iduns läsarinnor att höra ett och annat, om hur det enligt skick och sed gick till förr i verlden, då en ung verldsborgare blifvit född. De små anteckningar, vi här nedan delgifva, beröra olika tider och folk, men skildra egentligen skick och bruk i de skandinaviska länderna under 14- och 1500-talen.

Till barnets födelse har ett stort antal qvinnor samlat sig på stället. Hos adeln voro de qvinliga slägtingarne inbjudna, ofta långväga ifrån, att öfvervara den väntade tilldragelsen. Hos bönderna kom allt hvad grannqvinnor hette för att hjelpa — i Danmark ansågs 1561 *trettio* hjelpande hustrur vara ett lämpligt antal. Dessa togo kommandot i huset, och att det ej gick vidare stillsamt till lär vara antagligt.

Emellertid är den väntade tilldragelsen lyckligt öfverstånden, och den nyfödde skall ha sin första vård.

Den lilles första bad var ej blott en vigtig förrättning, utan ett afgörande ögonblick för den lille verldsborgaren. Barnet doppades ned i ett fat med vatten, som ofta nog var alldeles kallt. Öfvertron förordnade likväl, att vattnet ej fick intagas i rummet, *sedan* barnet var född, ty om man då öppnade dörren för att bära in vattnet, kunde onda andar begagna tillfället att följa med in och vålla skada. Hade man ej i tid sörjt för badvatten, kunde man hellre tvätta barnet med mjölk eller öl än öppna dörren. Badvattnet fick ej heller bäras ut efter badet, utan måste slås ut på golfvet, om detta var af lera, eller i annat fall slås under en af tiljorna.

Ingen främmande fick åse badningen, — han kunde ha onda ögon! Badvattnet egde en signande kraft, och det var derför brukligt att lägga ärfdt silfver deri, för att den lilla aldrig skulle komma att sakna pengar, stundom också en röd tyglapp och ett friskt ägg för att gifva barnet röda kinder och len hud.

Denna sed att lägga ädel metall i badvattnet härflyter ända från Indiens aflägsna forntid.

En gammal sed, som man likväl i Norden brytt sig föga om, är att använda salt vid denna första tvagning. Såväl hos judarne som hos romarne under kejsartiden ingneds eller beströddes den nyfödde med salt. Bruket har intill våra dagar bibehållit sig i Skotland, Ryssland och delar af Asien. Hos armenier och georgier tvättas ej ens de nykomne medborgarne, utan de endast ingnidas med salt. På Island brukar man ännu lägga salt i den nyföddes badvatten.

Efter badet inkallades husets hund för a't helsa på den lille. Den ära, som sålunda vederfors ett djur, — ofta förr än barnets fader — berodde på den tro, att det var en lycka att så tidigt som möjligt få se en hund. Lät man den slicka barnets ansigte eller den lilles hand klappa dess rygg, fick barnet hundens goda egenskaper och särskildt ett godt läkhull.

Äfven hästen ansågs lyckobringande. Men det hade sin svårighet att sätta barnet i beröring med en sådan. I Skåne brukade man likväl ännu i detta århundrade, att, om det fans ett föl i huset, hemta in det i stugan, hvarpå den nyfödde sattes upp på dess rygg. Alla hästar, barnet sedan red på, skulle då trifvas väl.

Desutom var det af vigt att hålla allt hvad kattor heter borta. Katten förde olycka med sig, rörde barnet vid en katt, blef det sjukligt, »om den också endast kröp under dess vagga, så kunde ingen veta, om den ej förut rört vid en likkista och kunde förderfva barnet för lifstiden genom att gifva det böjelse till att blifva en mara.»

Barnets första drägt var förr i verlden mycket trång och obeqväm, en verklig svepning. Mycken vigt fästades vid, att dess hufvud var väl täckt.

Likväl ansåg man, att kläderna borde vara kalla. Enligt ett arbete från 1847 om folklifvet i Skytts härad i Skåne heter det: »barnets första linda skall värmas på förstugudörren, så fryser det aldrig».

I Tyskland var det en gammal sed att för ett ögonblick lägga barnet naket ned på golfvet, hvarigenom det ansågs blifva härdadt.

Barnets linda ansågs åtminstone i Danmark ej böra vara hvit, utan af skrikande färger, helst röd. »Svepte de mig i skarlakan röd», heter det i en gammal visa. En otalig mängd band knötos härs och tvärs öfver den samma.

Emellertid var barnet nu skyddadt mot köld, men ej mot trolldom. Det var en hedning, och om man ej värnade om det, skulle den onde komma och taga det. Det gälde derför att iakttaga försigtighetsmått. De minst rädda nöjde sig med att fästa en synål i lindan eller ännu hellre två i kors, andra sydde in en silfverslant eller stoppade in, hvar det föll sig, en sax, en tång, ett par blad af en bibel eller en hel psalmbok. Derefter »vigdes» barnet, hvilket kunde ske på olika sätt. Några nöjde sig med att göra ett korstecken öfver barnets panna och bröst. Andra lade litet mjöl eller salt och bröd på dess tunga. I flere trakter af Norge brukade man taga två bitar bröd med tjära och svafvel emellan, antända brödet och röka dermed öfver barnet, hvarefter elden släcktes och återstoden af brödet gömdes i vaggan.

I Danmark plägade man tillika »läsa» öfver barnet. Fruktade man af en eller annan anledning någon viss sjukdom hos det, så mätte man det också. Deremot vågade man ej väga det, ty då skulle det ej trifvas.

Som exempel på egendomliga utländska »invigningsbruk» må nämnas det skotska. I högländerna brukade man sticka ena ändan af en frisk askgren i elden och låta barnet insupa saften, som sipprade fram ur den

den andra. (Man kommer ovilkorligen att tänka på asken Ygdrasil, lifvets träd). I södra Frankrike var det sed att låta den lille suga på ett stycke hvitlök, genomdränkt af vin. Detta var till exempel Henrik den fjerdes första måltid i denna verlden, och under tiden satt hans moder, Jeanne d'Albret och sjöng: »hvilket hon efter landets sed varit tvungen att göra under hela förlossningen».

Alla dessa plägseder äro tvifvelsutan qvarlefvor af ur gamla hedniska och kristna vanor. En af de af yngsta datum var antagligen korstecknet och invigningen, som påminner om bruket i Norden vid kristendomens införande i det proselyterna ofta »primsignades» och derigenom invigdes till kristna, långt innan det egentliga dopet egde rum.

Mången ansåg, att ett hedniskt — ej ännu döpt — barn ej borde få läggas i vagga, utan skulle läggas på ett bord, tills dopet var förrättadt. En allmän tro var, att om man bäddat i vaggan, *innan* barnet var födt, så skulle det ej lefva länge. Lyckobringande var det att först lägga barnet i en af de korgar, der man hade kornet, då man sådde. Ibland strödde man också råg på barnets bröst.

Då den lille ändtligen var klädd, släpptes fadern in. Och jemte honom ofta nog en hel svärm slägtingar och gratulanter, hvilka kallats dit af ett bud. Och denna budbärare var rapp på foten, ty på hvarje ställe, der han förkunnade den glada nyheten, hade han rätt att få en gåfva. Detta var sed äfven i England. I Hamburg var det i förra århundradet brukligt, att nyheten skulle kringspridas af en tjenstflicka, ledsagad af ett barnhusbarn, som bar listan på familjens bekanta samt ett paraply, och som fick sin del af skänkerna.

Det var regel, att de som mottogo nyheten skulle, antingen det var dag eller natt, ögonblickligen inställa sig för att betyga sin glädje. De kommo ej tomhändta, utan hade med sig hvad huset förmådde, »så att modern och hennes hjelpande qvinnor skulle få sig en ordentlig hjertstyrkare».

En vigtig del af »förningen» var den så kallade »barnsängsgröten», som modern nödvändigt måste smaka på. I gröten hade man stuckit tre pinnar, hvilka kanske skulle häntyda på de tre nornorna, ödets gudinnor. På Färöarna kallas denna gröt för »nornegröt». Seden att den nyblifna modern skulle smaka på den var urgammal, och lär ännu förekomma hos lapparne.

Men innan denna förning anlände, hade qvinnorna tagit sig till bästa. »Det ser ut», yttrar Troels Lund i sin kulturhistoria, »som om starka drycker spelat en väsentlig roll. I förra århundradet var det ännu sedvana i Telemarken, att modern strax efter förlossningen fick sig ett rus. I norra Jylland fick hon kaffepunsch. I södra Jylland skulle alla de hjelpande qvinnorna ha bränvin.»

För dessa damer anrättades ett formligt gille med många rätter mat — och detta i sjelfva födelserummet, som qvinonorna på inga vilkor fingo lemna. Det hände till och med, att man dansade efter måltiden. Nya förningar kommo, den ena efter den andra, hvarpå alla skulle smaka, och nya gäster, som skulle tackas för det de haft med sig. Munterheten var allmän. Modern måste taga så mycken del deri hon kunde.

Ett bevis, på hvad folk i »den gamla goda tiden» kunde tåla, lemnar en beskrifning från vestra Jylland, ej hundra år gammal. Den lyder sålunda:

»När det förkunnas, att ett barn kommit till verlden, sändes till barnsängshustrun vofflor, sötsoppa och annat från slägtingar, vänner och grannar, och hon skall smaka på allt, som kommer, antingen hon kan tåla det eller ej. Det är ej så underligt, att läkare och barnmorskor, ehuru oftast fruktlöst, ifra mot detta bruk, då hustrun det ena ögonblicket kan få ålsoppa med ett tumstjockt lager fett ofvanpå och i nästa ögonblick sötsoppa med sirap i, och då de insända barnsängsskålarne hos bönder kunna uppgå till öfver femtio».

De besökande voro så godt som uteslutande qvinnor; männen tåldes ej vid ett dylikt tillfälle, och till och med fadern var öfverflödig. Han nytjades emellertid till att gå ärenden åt damerna.

Hvarje man, som vågade sig in i rummet — så var seden både i Skandinavien och Tyskland — måste lemna hatten i sticket och fick den igen endast mot kontant vedergällning. Hatten var frihetens symbol, herskaretecknet. Men här var mannen ej herre.

Då natten kom, måste så många som möjligt af de hjelpande qvinnorna stanna qvar i rummet för att försvara moder och barn mot mörkrets makter.

Rummet måste vara upplyst, eld brinna i spiseln dag och natt, så länge det var ett hedniskt barn i huset.

Det var många förhållningsregler att iakttaga. Man fick till exempel ej sätta en handqvarn eller ett spinnrockshjul i rörelse under dessa dagar, liksom ej heller i julhelgen, och detta af en och samma orsak, ty mellan jul och nyår, Kristi födelse och omskärelse, var vår herre sjelf hedning.

Om barnet var adligt, funnos många försigtighetsmått att iakttaga. Det kraftigaste läkemedlet var att låta det »födas på nytt» genom att naket draga det igenom en prestkrage, genom gärdet vid en korsväg etc., medan man bad Fader vår.

Hjelpte inte det, så ansågs den lille vara en bortbyting. Det behöfdes endast, att de vakande qvinnorna föllo i sömn för ett ögonblick, och till och med om de vakade, kunde trollet smyga sig in, krypa fram i en slagskugga, skjuta undan psalmboken och byta bort barnet.

Hade man orsak tro att detta händt, så gälde det att få trollbarnet hemsändt och utbytt mot det rätta barnet. Först måste man likväl ha klart för sig, att det verkligen *var* en bortbyting. En sådan kändes igen på sitt stora hufvud och sin orimliga matlust. Men som äfven menniskobarn kunde ha dessa egenskaper, måste man pröfva den lilla. Ett godt sätt var att på påskdagens morgon hålla barnet naket emot solen. Var det en trollbyting, så remnade det då i bitar. Ett lindrigare medel var att locka det att tala och röja sin ålder, — ty bortbytingen var ju en gammal menniska och det var endast af elakhet, som han i åratal kunde låtsa sig hvarken tala eller förstå, endast äta.

Fick man visshet om, att barnet var en bortbyting, så gälde det att misshandla det så grundligt, att dess rätta föräldrar bragtes till medlidande och förmåddes att afhemta det. Man slog det lilla vidundret, spottade på det, lät det svälta, låtsade vilja bränna det i den heta ugnen o. s. v. Ibland trötnade ungen på en dylik behandling, rullade ihop sig till en boll och trillade bort öfver berg och backar. Eller också visade sig helt plötsligt en gammal gubbe eller gumma, tog bortbytingen och lade fram det rätta barnet. Många dylika historier berättas från olika länder.

Fick man ej igen det rätta barnet något så när snart efter dess bortröfvande, så ansågs det förloradt. Många historier berätta, om huru trollungen, som i långa tider plågat sin omgifning, helt plötsligt försvann utan att det rätta barnet återkom.

Trollen ansågs vara goda mot de barn, de tagit, och tacksamma, när deras egna behandlades väl. »Här har du ditt barn igen; jag har varit mera god mot det än du mot mitt», sade de ofta, då de på grund af misshandel återtogo sina barn.

Öfver de barns öde, som bortröfvats och ej återkommit, hvilade en hemlighetsfull slöja. Man visste om dem endast, att de uppföddes under jorden och som vuxna gifte sig in i trollens slägt. Deras afkomma utgjorde en olycklig slägt, de tillhörde mörkrets rike och voro evigt fördömda. Dunkla minnen från deras första barndom förföljde dem och väckte längtan efter något obestämdt bättre än deras eget öde.

Dylik öfvertro var förr så utbredd, att föräldrarne ej kunde vara lugna, förr än deras barn blifvit döpta. I dopet ansågos de små få en ny natur. Det är ett betecknande uttryck, då man i Skåne ännu i vårt århundrade kallade det att döpa ett barn: »att härda det».

Ur småskolelärarinnans lif.

Som jag nu en längre tid haft min bostad i närheten af en småskola i en småstad, har jag dagligen det nöjet att se, huru de små 6—7-åringarne komma tultande till skolan; med taflan hängande på bröstet i en segelgarnstråt kring halsen se de helt glada och förnöjda ut. Jag har alltid tyckt om barn och har ej nekat mig det nöjet att ofta besöka denna skola och göra mig underrättad om åtskilligt derinom.

Det första, som möter ögat i tamburen, är den lilla »vakten», som går och hänger upp de mössor, som händelsevis fallit ned, och som ser till att allt är snyggt och ordentligt vid ställningen för dricksvattnet. Derpå kommer man in i skolsalen. Barnen se litet förvånade ut, ty fruntimmersbesök äro der så sällsynta; men så småningom ha vi lärt känna hvar andra, och dessa skolbesök hafva varit ganska helsosamma för den ogifta gamla damen, som icke kunnat göra sig en föreställning om, hvad *arbete* de lärarinnor hafva, som skola undervisa en sådan massa barn af båda könen vid detta ålders- och kunskapsstadium. Med hvilken mildhet, med hvilket tålamod bibringa de dem ej de allra första begreppen! Att få dessa 40—50 par små otympliga händer att hålla griffeln rätt; att få deras unga innehafvare att sitta stilla, att gå ordentligt, att begagna näsduken i rättan tid m. m. — hvar sak för sig är ett helt, stort och mödosamt stycke arbete!

Helt annorlunda ter det sig i våra s. k. bättre skolor, der de små vid en bildad faders eller moders ledning tagit åtminstone de första stegen på vetandets väg.

Jag frågade en gång den äldsta lärarinnan, om hon ej blefve trött och utledsen vid sitt kall. »Åhjo», svarade hon, »trött blir jag nog mången gång, men utledsen — aldrig. Jag älskar mina små och vill ej byta lott med någon».

Helt naturligt kom jag in på den så mycket omtalade lönefrågan, och hon berättade med tårar i ögonen, att hon i början haft det mycket svårt att få lönen, 250 (säger tvåhundrafemtio) kronor, att räcka till, då hon tillika måste bispringa en oförsörjd syster; men nu på senare tider hade den ökats till dubbla beloppet med vilkor, att hon skulle vid hufvudstadens seminarium genomgå en kurs uti nyare metoder och undervisningssätt.

»Skolråd och inspektörer hafva alltid varit snälla mot mig; men jag känner mig, i synnerhet om söndagarne, grufligt ensam. Då jag går från kyrkan, nog skulle det kännas bra skönt, om någon vänlig familj inbjöde mig till en middag eller någon gång på 20 år att tillbringa en afton uti något uppfriskande samqväm bland glada och hjertliga menniskor; men aldrig —»

»Nej», slutade hon, »vi småskolelärarinnor äro så ensamma, så isolerade från verlden, att det ej är underligt, om vi bli litet ensidiga och tafatta. Man klandrar oss, för det vi äro så tysta på våra distriktmöten, att vi så sällan yttra oss, och att småskolelärarinnan är i saknad af bildning, af intelligens och Gud vet icke allt hvad. — Men hvad tjenar det till, att *vi* säga något. Alla tycka ju, att vi ha det så bra. Och när vi bli gamla — ja, jag hoppas, att jag ej behöfver sörja öfver, att ej få någon pension — — —»

Detta sades med en sådan resignation, med en så hopplös undergifvenhet, att det skar mig in i själen. Då tänkte jag: borde ej vi, de s. k. bättre lottade, i någon mån omhulda, det vill säga i all vänlighet någon gång inbjuda våra ensamma småskolelärarinnor till våra hem, vid högtider eller annars under årets lopp, till något uppfriskande samqväm och nöje. Jag är viss uppå, att de skulle känna sig mycket tacksamma och deras lott förefalla dem mindre tung, om de ej såge sig så tillbakasatta, som nu på många ställen är fallet. Då I, societetens unga damer, mången gång se surmulna och tråkiga ut, när I ej fån edra minsta önskningar uppfylda — veten då, att mången ung, intelligent flicka egnar sig åt lärarinnans mödosamma kall af kärlek till barnen och till ett verksamt lif; i stället för att gå stolt förbi och kanske rynka på näsan dertill, då dessa edra systrar våga nalkas eder, borden I i all vänlighet umgås med dem. I skullen deraf få lära eder mycken undergifvenhet, mycket kristligt tålamod, som väl höfves *alla* unga qvinnor.

Fröken Margareta.

Gastronomiska kåserier.

II.

Då det är allt för vanligt, att man på fester trakteras med »maltraiterade» kalkoner, kanske det ej kunde vara så olämpligt att här närmare omnämna ett tillredningssätt, som kan begagnas och begagnas med godt resultat. Följer man det, blir kalkonen mör, äfven om den ej precis är af sista sommarens kull. Är den allt för gammal och mager, hjelper naturligtvis intet tillvägagående; man måste då åtminstone, i stället för att steka den, anrätta den kokad och i hvit sås — en rätt för öfrigt som näppeligen skattas så högt, som den förtjenar. Ja, i det hela intaga här hemma i Sverge kokta kötträtter icke den plats i köket, de på grund både af sin smak och helsosamhet borde göra.

En kalkon bör, sedan den slagtats, hänga ett par dagar, innan den användes. Man måste plocka den försigtigt, fjäder för fjäder — och ändock hålla igen med venstra handen, ty fjädrarna sitta fast och huden är synnerligen lös. Rifver man hål på den, får kalkonen vid anrättningen ett mindre aptitligt utseende, och man beröfvar den dess bästa skydd för den befintliga saftigheten.

»Kalkon är så torrt», hör man ofta sägas. Jag undrar just, hur den annorlunda skulle kunna bli, då man först rifver en hel mängd små hål i dess skinn och så sätter in den i en af våra brännheta jernspiselugnar utan något skydd emot värmen. Det är ett ädelt djur och måste behandlas vida varsammare.

När kalkonen är plockad, öppnas den försigtigt. Snitten göras på längden och ej större, än hvad nödvändigt behöfves för att få kalkonens inre och kräfva tömda och rena. När den är öppnad, sköljes den. Aftonen innan den skall användas, lägges den i kallt vatten, och detta förnyas följande morgon. Ett par timmar före stekningen tages den upp ur vattnet och torkas omsorgsfullt både utan och innan.

En kalkon kan fyllas med åtskilliga saker såsom tryffel, kastanjer, köttfärs och franskt bröd. Begagnas fyllningen endast för att gifva djuret vackrare form, användes franskt bröd, som försigtigt tages ut igen före anrättningen. Formen har dock alltid vunnit deraf. De franska bröden blötas i mjölk, inströs med litet ingefära och brukas till en deg. Innan kräfvan ifylles, tätas dess nedra öppning med torrt franskt bröd, och när degen är ifyld, täckes kräfvan väl igen.

Till stekningen af en kalkon åtgå allt efter djurets storlek 2½ á 3 timmar.

I en varm stekpanna lägges till en större kalkon vid pass ¼ ℔ smör. När detta är smält, icke brynt, lägges kalkonen deri med ryggen nedåt och sättes i ugnen, som till en början ej får vara för varm. Litet salt löses upp i en kopp varmt vatten. och med en tesked öser man häraf öfver djuret 2—3 gånger under loppet af 10 minuters tid.

Man har emellertid smort 1 eller, om nödigt, 2 stora stycken hvitt papper med ett lager af smör som till smörgås, och härmed täckes nu hela kalkonen s bröst och sidor. Detta skall likt ett täcke skydda köttet mot den starka hettan och hindra saften att fördunsta. Ugnens värme kan nu så småningom ökas till vanlig höjd, och blir papperet härunder för brunt, kan man täcka det med ännu ett papper; detta smörjes icke. Blir af ett missöde papperet förbrändt, får man ersätta det med ett nytt, men detta behöfver icke inträffa. Under stekningen lyfter man några gånger af papperet och dryper öfver kalkonen med den i pannan nedrunna saften; i öfrigt är intet särskildt att iakttaga.

När kalkonen är färdigstekt, tages den i kräfvan fylda degen försigtigt ut. Det öfverflödiga fettet i pannan afskummas, såsen tillsättes med Liebigs köttextrakt och salt. Den bör ej vara för fet.

Om en så tillredd kalkon skäres väl upp och tallrikar, fat och såsskål äro ordentligt uppvärmda, är denna stora hönsfogel med sitt fina, hvita kött en delikat spis och allt annat än »torr».

En gourmand.

Teater och musik.

Kungl. operan återupptager i nästa vecka *Andreas Halléns* opera »Harald Viking», hvilken här ej varit gifven på flere år. I dag fredag gifves »Oberon». Nästa abonnementsföreställning framflyttas till onsdagen.

K. dramatiska teatern gifver i afton fredag för första gången Ibsens med så mycken spänning motsedda stycke »Frun från hafvet». Detta stycke torde måhända varda säsongens märkligaste nyhet å denna scen.

En radikalkur.

Novell

af

Elin Ameen.

(Slut fr. föreg. n:r.)

Lugn såg hon ut, och stilla, nästan kallt kom hennes svar, men icke såg hon ut som en qvinna lycklig i och genom sin kärlek. Han visste ej, hvad han skulle tro, der bodde ännu en misstanke på djupet af hans hjerta, som smekt och smickrat honom. Psykolog, som han ansåg sig vara, kände han Annie tillräckligt för att veta, att när hon slöt sig in i sin ogenomtränglighets skal, kunde ingen hitta vägen till hennes inre väsen.

»Men det första, ni har att göra är att bli frisk igen», fortfor doktorn i förändrad ton.

»Jag känner mig bättre. Jag tror, jag kan stiga upp i morgon, och sedan reser jag bort under resten af semestern.»

»Till högfjellen?»

»Nej, det vet ni ju, jag ej har råd till. Jag far till en moster på landet i Östergötland.»

Hon hade ej tänkt derpå förrän just i det ögonblicket, men hon fick en plötslig ingifvelse att sätta den tanken i verket så fort som möjligt.

»Det är bra, det kommer att göra er godt. Emellertid skall jag skrifva ut en ny sorts piller, som jag tror skall vara nyttig.»

Han skref receptet, reste sig derefter och räckte henne handen med ett leende, halft vemodigt, halft förläget.

»Allt är ju klart emellan oss nu, och vi missförstå ej hvar andra?» sade han.

Hon lade sin hand i hans och såg lugnt på honom, men svarade ingen ting. Han gaf hennes hand en fast, kamratlik tryckning. Derefter tog han hastigt på sig ytterrock och hatt. I dörren vände han sig om.

»Farväl, fröken, och lycka till att snart bli bättre!»

»Tack, doktor!»

Hon hörde honom fort aflägsna sig genom trädgården, men nu hvisslade han ej.

Länge låg hon alldeles stilla, med hufvudet lutadt mot ena armen. Hur länge visste hon ej, ej heller att den lilla tjenstflickan ett par gånger tittat i dörren, men dragit sig till baka, då hon trodde, att hennes fröken sof. Men när aftonen hade förbytts till en midsommarnatts underbara, mystiska halfdager, vågade hon sig tätt intill sängen med brickan, på hvilken hon satt qvällsmaten.

»Ska' fröken inte äta nu, det är så sent?»

Annie spratt till och vände sitt bleka ansigte mot sin trogna lilla vårdarinna. Denna var ett fjorton års föräldralöst barn, som Annie gifvit hem och bröd hos sig, och som i gengäld egnade henne sin tjenst och under sjukdomen all den vård, hon förmådde.

»Tack, Kerstin; men hvarför kom du inte in förr, när det är så sent?»

»Fröken sof, trodde jag.»

»Kanske det. Men nu vill jag äta upp allt det du gjort i ordning åt mig, Kerstin, för nu *vill* jag bli frisk och stark.»

Kerstins ögon tindrade, medan hon serverade sin matmor. Om fröken bara ville äta, skulle hon nog bli bättre. Kerstin, som visste hvad hunger ville säga och som, sedan hon kom till fröken njutit af mättnadens välmåga, ansåg en väl fyld mage för jordens högsta lycka.

»Ska' fröken ha bud till ap'teket, innan fröken somnar?» frågade flickan, i det hennes blickar föllo på receptet på bordet. Annie såg också dit. Kerstin hade rullat ner gardinen och tändt ett ljus. Annie såg de stora, tydliga bokstäfverna och der under hans namn med en släng efter *g*.

»Nej, tack, jag har intet bud på apoteket.»

När Kerstin tagit godnatt af henne och gått, och hon var ensam, tog hon receptet, ref det i små bitar och kastade bort dem. Inga flere af hans radikalkurer för henne — hvarken kroppens eller själens!

Derute från köket hördes Kerstin med halfhög röst sjunga en strof af en folkvisa, hon snappat upp någonstädes. Hon kunde

ej mera än de samma två raderna, och om och om igen gnolade hon det samma:

Hvar skall man plocka rosor, der inga rosor gror,
hvar skall man finna kärleken, der kärlek icke bor...

Tyst, lilla Kerstin, sluta upp att sjunga de orden — din matmor gråter, gråter af förödmjukelse, af blygsel, af smärta!

— — — — — — — — — — — —

En vecka senare hade Annie återfått så mycket krafter, att hon kunde åka ner till ångbåten, som skulle föra henne till hennes moster. Bland dem, som voro nere för att säga henne farväl, voro äfven doktor Ljung och rektor Bergman. Doktorn svepte sjalar och filtar om henne, ifrigt och icke utan en viss melankolisk ömhet. Gång på gång bad han henne »akta sig väl, taga flitigt in af pillerna och komma kry till baka». Hon tackade honom stilla, litet kyligt. Derpå tog han hastigt farväl och skyndade bort, ty vagnen väntade honom, och han skulle på ett angeläget sjukbesök.

Då kom rektorn fram, som förut hållit sig på afstånd. Han frågade, om han fick helsa på henne hos hennes slägtingar, när hon blifvit litet bättre.

Hon svarade sakta, flämtande: »Kanske litet längre fram — jag skall skrifva.»

Han tog det som mera än ett halft löfte, nästan som ett visst hopp för framtiden, och det glimmade till i de allvarliga ögonen bakom glasögonen, på samma gång som ett lyckligt leende upplyste hans drag. Hon räckte honom sin hand, som han ridderligt förde till sina läppar.

Så ljöd afgångsklockan, och han måste skynda bort, innan landgången drogs in.

— — — — — — — — — — — —

På sensommaren drog en annan lärarinna in i de rum, der Annie Birger försökt att börja ett ensamt lif af arbete utan kärlek och — misslyckats. Den nya kom från ett tarfligt hem, en frisk själ i en sund kropp, hängifven sitt arbete och finnande det lilla hemmet ett paradis. Kärleken man och qvinna emellan hade aldrig spelat någon roll i hennes lif och skulle antagligen aldrig göra det. Hon var en praktisk natur, litet sträf och hård, men der var ingen fara, att hon skulle drömma bort en enda timma af sitt lif. Den ideella lyckan, denna skimrande såpbubbla, som lyser så bedårande, som åtrås så brännande, men *när* den någon gång undantagsvis fångas, brister vid minsta vidrörande, den kunde dårar fantisera öfver, men ingen klok menniska! Det var lycka nog, verklig, fattbar lycka, att när man lidit nöd från barndomen, nu ha fått sin goda bergning, och något annat ämnade hon ej begära till döddagar.

Från Iduns läsekrets.

Herr redaktör!

Närslutna dikt, hvilken jag tager mig friheten fråga om Idun vill intaga mot ett honorar af 15 kr., är tillkommen genom ett vad.

Någon sade nämligen om en nyss utkommen *förtjenstfull* skrift: »jag vill inte ge två ruttna lingon för den.» Författarinnan till bifogade verser utbrast då: »nå, det var ändå något! Två ruttna lingon skall jag åtaga mig att göra något af, som jag får åtminstone femton kronor för.»

Så skref jag det lilla stycket för ett välgörande ändamål.

Anna A.

»Två ruttna lingon».

Två ruttna lingon! Hvarför ej
i toner dem beprisa;
Min sångmö säger icke nej;
se här om dem en visa!

Två ruttna lingon! Deras lott
bör ingen menska klandra.
De ha ej in i sylten gått
att ätas upp — som andra.

Två ruttna lingon! Ack, en gång
mot vårens sol de myste!
Bland gröna blad de dagen lång
likt fina perlor lyste.

Två ruttna lingon! Ja, tänk när
de båda sutto skära
och rodnande, som ett par bär,
när frosten kom dem nära!

Två ruttna lingon! Ack hvem vet,
om icke de fått höra
en bikt, en dröm, en hemlighet,
som aldrig nått ditt öra!

Två ruttna lingon! Kanske de,
med vindens språk förtrogna,
hört sagor ifrån Ninivch,
förrän de hunno mogna.

Två ruttna lingon! Jag skall nu
ej mer om dem berätta.
En gång blir både jag och du
blott någonting »för detta».

Anna A.

Idun bör ej saknas i något hem; den vill för alla vara en god tomte, en tillförlitlig rådgifvare.

Våra barn.

Hvar och en, som i en eller annan egenskap har sig anförtrodt att handleda barnen, bör ihågkomma att icke »gnata» på dem beständigt för både likt och olikt, icke ständigt och jemt gifva dem anmärkningar — sådan behandling verkar rent af förslöande och utsläcker all ambition. Gif tillrättavisningar sparsamt, men med kraft; uppmuntra dem med några gillande ord, då de gjort sig förtjenta deraf!

Frida N. N.

Barnens arbete. 1. För de små barnen, som skola sysselsättas med handarbete i hemmet, lämpar sig, utom de vanliga lägg- och flätarbetena af papper eller spån, utstickning af enkla figurer, uppritade på stadigt papper eller karton. Mest omtyckta äro små teckningar ur djurverlden. Ritningen lägges på en tjock klädesremsa och uppstickes med en nål, som istickes med en half cent. mellanrum. I dessa hål syr man nu med kulört tråd förstygn, som trädas upp och ned; när figuren är färdig, sys tillbaka i samma linier, så att dessa bli helt utförda i kulört. Om teckningen följes noggrant, blir arbetet lika på båda sidor.

»Lilly».

2. Så snart barnen kunna föra nålen med någon säkerhet, kan man låta dem sy en liten bård i vingåkerssöm, som sys på samma sätt, med förstygn som fullständigas först med andra syningen. Arbetet blir äfven nu lika på båda sidor. Dessa bårder äro mycket trefliga på små dukar att lägga i brödkorgar o. d. *»Lilly».*

3. De vanliga bilderarken att utklippa och med gummi sammansätta små fästningar, qvarnar o. d. äro ett för barnen mycket passande arbete, emedan det både roar dem, skärper eftertanken och fordrar en viss händighet. Dessa bilderark borde derför mera uppmärksammas. *»Lilly».*

4. För större barn rekommenderas att låta dem få sysselsätta sig något med bokbinderi. De kunna då sjelfva laga sina böcker och blifva äfven mer aktsamma om dem. Detta arbete fordrar ej många verktyg och är lätt att lära, men tyvärr skulle en beskrifning därpå nu upptaga för mycket utrymme i Iduns spalter. *»Lilly».*

Hushållet.

Att konservera buljong. Mor Anna är en landtfru med 15 års erfarenhet, kanske kan en eller annan fru draga nytta af det sätt att konservera buljong, som jag härmed mycket rekommenderar. Någon insändarinna till Idun framhöll, att buljong länge kunde förvaras på buteljer — jag har äfven försökt detta, men finner vida bättre vara, att då jag efter en slagt kokat buljong, låta den koka så länge, att, då den blifvit uppslagen i en form och kallnat, den är så hård, att den kan skifvas samt skäras i små rutor, hvilka sedan läggas på flata fat och ställas på lagom varmt ställe att torka. Torra se bitarne ut som lim, men kunna förvaras hur länge som helst, och i ett hem på landet, der man ej alltid har tillgång på färskt kött att koka soppa på, äro de oersättliga, ty med tillsatt smak af morötter, palsternackor eller jordärtskockor kan jag när som helst få en god och stark köttsoppa. Jag uppmanar Eder, mina fruar på landet, som hafva er slagt nu på våren och ej förr konserverat buljong på detta sätt, att försöka och säkert skola ni blifva lika belåtna dermed som *mor Anna.*

Smörgåsbordet.

Pot-cheese. Hopgömda »ostskalkar» afputsas och skäras i *små* bitar samt öfverhällas med porter i en burk; omröres emellanåt, att allt blir väl genommjukadt, bör stå i flera månader. Arbetas sedan med en mortelstöt i en hackho, att massan blir som en smidig deg. Uppblandas derpå med kummin samt, om man så vill, med något konjak, men aldrig vare sig med skiradt smör eller grädde, hvilket blott gör, att potcheesen naturligtvis smakar härsken då den blir gammal. Utan dessa båda sistnämda tillsatser, blir den deremot bättre, ju längre den gömmes. Potcheesen nedlägges i en större burk för att kunna omarbetas, och först efter några veckor nedpackas den i glasburkar (f. d. honungs- eller senapsburkar) samt kokas väl.

Obs. Skulle än fet än mager ost förekomma, bör, för att utmärkt potcheese skall erhållas, hvar sort användas för sig. *Frida N. N.*

Hästkött. Som jag hoppas, att alla husmödrar nu för tiden äro nog fördomsfria att vilja begagna hästkött i sina hushåll, vill jag nämna att rökadt, är det utmärkt godt till smörgås. Man förfar dermed som med annat kött, som insaltas för rökning; användt till biff, är det också särdeles godt. Hvar och en bör i sin mon söka motarbeta den kanhända i många bygder ännu qvarlefvande motviljan derför genom att föregå med godt exempel och använda detsamma. *Frida N. N.*

Kardinalkött. En oxstek ingnides väl med salt, socker och salpeter, hvarefter så mycket ättika påhälles, att den nästan står öfver köttet; några nejlikor och lagerbärsblad påläggas. Steken vändes dagligen och kokas efter en veckas förlopp i ättikan utspädd med vatten; kryddorna följa med. Förvaras i spadet. *Frida N. N.*

Sopprätter.

Buljong. Vid anrättning häraf, bör förfaras med största noggranhet. Man beräknar vanligen 1 ℔ kött på hvarje person och, då kokningen börjar, 1 k:na vatten till 3 ℔. Köttet sköljes och styckas, men bör ej ligga i vatten; ryggmärgen borttages, det säges, att den skall göra buljongen hvitaktig.

Kokningen anbringas långsamt och fortgår jemt vid sakta eld. Starkpeppar, morötter och palsternackor iläggas, buljongen saltas, hvaraf skummet skall bättre flyta upp. Det bör omsorgsfullt borttagas, i annat fall kan man ej få buljongen klar. Köttet upptages, då det är kokt, ty sedan tjenar till intet att låta det ligga uti vidare. (Kan användas till pudding, rensadt från senor och benskärfvor, finhackadt, uppblandadt med ägg, gräddmjölk, stötta skorpor, skiradt smör samt socker, salt och litet muskot). Buljongen får sedan hopkoka, och färdig silas den genom linong. Flottet, som stelnar ofvanpå, (det mesta bör likväl vara uppskummadt under kokningen) upptages, och om man vill gömma det, skiras det med litet salt och skummas väl; är utmärkt att steka fisk uti. Buljongen kokas helst dagen före den skall användas. Man bör hafva en särskild kruka, som till intet annat begagnas, att förvara den uti. När den sedan skall användas, hälles den försigtigt ur krukan, att bottensatsen, som alltid bildas, ej kommer med. Klar buljong serveras helst i koppar med varma pastejer, på tallrik eljest med en rå äggula, hackad persilja, brynta palsternackor eller rostadt hvetebröd. *Frida N. N.*

Njuponsoppa. Njupon, 1/8 k:na till fyra personer; sköljas och kokas väl sönder, passeras genom durschlag, att en del af njuponen följer med. Soppan göres simmig med litet i kallt vatten upplöst potatismjöl; russin kokas

och ihållas med sitt spad. Serveras om vintern varm, om sommaren kall; i båda fallen bjudes gräddskum dertill.
Frida N. N.

Rabarbersoppa. Stjelkarne rensas och skäras i mindre bitar samt kokas efter att hafva legat någon timma i kallt vatten. Göres simmig med potatismjöl, sötas ovilkorligt med socker samt ätes kall med gräddskum.
Frida N. N.

Gåskråssoppa. Då man köper slagtade gäss på torget, får man sällan blodet med. Det oaktadt kan dock fås en synnerlig smaklig soppa af spadet, hvari syltan kokats. Allt flott afskummas ytterst väl; soppan redes med brynt smör och mjöl, hvarefter man tillsätter nejlikor, socker, ättika samt litet sherry, som höjer smaken. Serveras med krås, gåskorf, katrinplommon och äpplen. Spadet, hvari dessa kokats, hälles också till soppan.
Frida N. N.

Efterrätter.

Äppelkaka. 6 ägg och 1/8 k:na grädde vispas, deruti nedröres äppelmos och rifvebröd, stekt i smör. Formen smörjes, ätes varm. *Frida N. N.*

Pannkaka. 4 hela ägg vispas väl, 1/8 k:na tjock, söt grädde slås till skum, 2 händer mjöl. Gräddas i stekpanna.
Frida N. N.

Snöbollar. 4 hvitor vispas till hårdt skum, deri nedröres sakta 25 ort siktadt socker. God mjölk kokas i en kastrull med en bit vanilj och då mjölken fått tillräcklig smak af vaniljen, formas med ett par skedar små bollar, som kokas i mjölken. *Frida N. N.*

Fruktmos. 4 ℔ päron, 4 ℔ äpplen, 4 ℔ plommon och 4 ℔ socker kokas till hårdt mos. Plommonen doppas i kokhett vatten, att skinnet kan afdragas, väges sedan kärnorna uttagits. Päronen tåla att koka längst. Både päron och äpplen skalas och skäras i *små* bitar. *Frida N. N.*

Bakning.

Engelska pepparkakor. 1/2 stop okokt sirup, 1℔ strösocker, 1 qvarter grädde, 2 matskedar soda, 2 matskedar ingefära och 3 ℔ hvetemjöl. Degen skall stå 2 dagar innan den utbakas.
Vira.

Jeannas kaka. 75 ort hvetemjöl, 50 ort smör, 25 ort rifvet socker, 1 ägg, 1/2 glas bränvin. Allt detta hoparbetas till en jemn deg och utkaflas; en vanlig stekpanna betäckes på botten och sidorna med degen samt fylles med en compott af äpplen eller plommon samt sylt, ofvan på detta lägges ett lock af degen. Kakan gräddas i ugn och serveras med följade sås: 1/2 stop grädde, 6 äggulor, vanilj och socker efter smak. En del af såsen slås öfver kakan.
Nina.

Drycker.

Kaffe. Mången tänker väl: »Icke behöfver man några föreskrifter, om hur kaffe skall kokas, det är väl den lättaste sak i verlden!» Ja visserligen, men dervid, som vid alla anrättningar, fordras noggrannhet, och det ända från kaffets inköp, tills det kommer på kannan för att serveras. Man får icke tro, att allt är väl beställdt med att blott slå kaffebönorna i brännaren för att rostas öfver en dålig, rykande eld, mala det och lägga det på pannan, som ganska ofta innehåller ett afskyvärdt afkok på förut användt kaffe. Nej! Första vilkoret för att erhålla ett välsmakande kaffe är naturligtvis en *god* kaffesort. Jag har funnit, för att nu icke tala om Mocca, prima Ceylon samt *äkta* Guatemala vara goda sorter; Santos är äfven rätt bra, men prisskilnaden obetydlig i jemförelse med varans underlägsenhet under de förstnämda sorterna. Kaffet bör alltid rensas och tvättas innan det rostas, helst i varmt vatten; man vispar kraftigt med en styf visp, låter det afrinna samt gnuggar det sedan i en torr grof handduk. Vill man, kan det torkas bättre i stekugnen, innan det rostas. Sedan har man en god eld af torr, i kors lagd ved, att ingen rök uppstår; ty i annat fall kan man genast få det bästa kaffe illasmakande. Bäst är i alla händelser en nedbränd björkvedsbrasa för den som så hafva kan. Kaffebrännaren skakas ofta, att kaffet ej blir »svedt», en annan olägenhet, som kan göra det osmakligt; kort innan det är färdigrostadt, påströs litet socker. Bönorna äro färdiga, då de antagit en ljust rödbrun färg. Hvar och en vet, att det vid rostningen utvecklas en stark lukt; det är just kaffets egendomliga arom, som förflyktigar, och ju mer det »bränes», ju mer förflyktigar derutaf. Det förvaras omalet i burk med lock, eller ännu bättre i flanellspåse, dit det slås varmt samt sedan males efter behof. Bästa kaffet får man tydligen, då man ej begagnar »sump» eller afkok, utan kokar på klara vattnet, som bör vara friskt och välsmakande källvatten, samt beräknar minst 2 rågade teskedar malet kaffe till hvaje kopp. Det bör ej koka mer än högst 15 minuter och sakta, aldrig »i fläng»; kokar det längre eller skall stå på spisen både länge och väl, blir det allt annat än godt. Det bör klaras med en liten bit s. k. klarskinn, som man lätt sjelf kan bereda af kabiljo.

Måste man iakttaga sparsamheten att blanda kaffet, gör man klokast uti att använda råg; den rensas samt kokas tills kornen se svälda ut, hvarefter den uppsilas och omsorgsfullt torkas, i annat fall kan den lätt mögla, då den vanligen förvaras en längre tid. Rågen rostas efter behof, ej tillsammans med kaffet, och deraf kokar man s. k. sump. Man bör hafva tvänne pannor, en större och en mindre; i den förstnämda tömmes det tjocka på kaffepannan och friskt vatten påfylles, då det kokar pålägges groft malmråg. Man bör aldrig, vare sig på sump- eller kaffepannan, låta samlas för mycket tjockt, utan tömma och skölja dem hvarannan eller minst hvar tredje dag. Det är ock nödvändigt, att en och annan gång koka ur dem med vatten och en bit soda. Sköttе hvar och en sålunda noggrant kaffetillagningen, skulle man blifva förskonad från det gråa osmakliga plask, som i månget hem serveras under namn, heder och värdighet af — kaffe. *Frida N. N.*

Inläggningar,

Vildt på konservburkar. Det vilda lägges i vatten öfver natten, hvarefter det väl torkas och urklappas. Brynes *väl i färskt smör*; brynes ej köttet väl, kommer det att se ut som vore det kokt; spädes med vatten. Står öfver natten, hvarefter det skäres i jemna bitar och nedpackas jemt och tätt. Skulle såsen vara stelnad, ljummas den, så att den kan påhällas; bör stå öfver steken. Man tillser noga, att ingen bit vidrör locket, den möglar då. Locket skrufvas väl till, (man behöfver tång dertill), och får koka 1 tim., under hvilken tid man tager burken en gång och skrufvar upp locket så pass att man släpper ut den luft, som finnes. Då steken skall användas, värmes den i burken, om den ej skulle behöfva ombrynas. Såsen afhälles och tillsättes med grädde. *Frida N. N.*

Slagt.

Kalfslagt. Man bör aldrig slagta en kalf för späd, utan hellre kosta på några kannor mjölk, man har igen det i dubbelt mått, derigenom att köttet blir mycket smakligare. Då slagt sedan skall försiggå, böra alla husmödrar se till, att djuret ej onödigtvis plågas af den, som skall slagta det. Blodet tages som vid annan slagt under ständig vispning, medan det rinner från kalfven; bör silas vid användandet. Ett afskyvärdt bruk, som borde öfver allt förbjudas, är, att slagtaren uppblåser kalfven, såsom det benämnes, innan den flås.

Af »räntan» tillvaratages magsäcken, användes till s. k. löpe, som begagnas vid ystning; lungorna, hjertat och lefvern. Hufvud och fötter skållas noggrant och läggas i vatten tillika med lungorna och hjertat. Detta allt kokas i samma kärl; fötterna och hufvudet rensas, medan det ännu är varmt; de största bitarne griljeras gulbruna i smör. Af hjernan kokas sås — spädes med grädde, kryddas med hvitpeppar och salt — som bjudes dertill.

Det som lemnats af hufvud och fötter, hackas fint tillika med hjertat och lungorna, lägges i en kastrull och påspädes behöfligt af spadet, det kokas uti, hvarefter salt, socker, hvitpeppar och något ättika tillsättes; upphälles i formar att stelna, serveras med skarpsås, skuret i tunna skifvor. Lefvern späckas tätt och stekes som vildt eller användes till korfkaka. Af blodet kokas antingen helt enkelt palt eller ock bättre pudding, som serveras med s. k. skärsås. Smör smältes i stekpanna och grädde påspädes, hvilket får koka, tills grädden ligger i bruna klimpar på botten och smöret står klart öfver. Vid halsen sitter det s. k. bresset, som skuret i bitar och beströdt med salt, peppar och rifvebröd, stekes till smörgåsbordet. Dagen efter slagten styckas kalfveu, och bör man ej gömma köttet för länge, ty det tager lätt osmak. Man kan på torget få köpa utmärkta gödkalfsrentor för 1: 50 à 2 kr., och bättre än dertill kan man ej använda sina pengar.
Frida N. N.

Toaletten.

Tandpulver, ändamålsenligt och ofarligt, sammansättes af hvit magnesia, pulv. hvalfiskfjäll och pulv. violrot. Man köper för 10 öre af hvardera sorten och sammanblandar efter behag. Om man vill ha friskare smak, kan litet pepparmyntsdroppar blandas i munvattnet och ersätter då violroten.
»Lilly».

Bostaden.

Vid eldning i kakelugnar bör man tillse att barken på veden vändes utåt rummet. Man undviker då obehaget af att elden sprakar ut på mattorna.
»Lilly».

Fönsterträdgården.

Om bladlöss innästlat sig på blomkrukor, kan man om sommaren släppa Jungfru Maria nyckelpigor på växten, ty dessa förtära de otrefliga snyltgästerna. Äfven myrorna göra oss den tjensten att tycka om dem. *»Lilly».*

Huskurer.

Ett enkelt och verksamt medel mot snufva. Af en hvit flanellslapp gör man en liten roulå, i hvars båda ändar en bandögla fästes. Dessa öglor läggas kring öronen, och sålunda fasthålles roulån under näsan. Man behöfver blott en enda natt ha begagnat denna »näsrespirator» för att märka en betydlig förbättring i snufvan, och, om denna icke är allt för svår, kan den sålunda på ett par nätter fullkomligt botas.
Sonja.

Hvarjehanda.

Tygrester och andra rena lappar böra icke bortkastas, utan klippas i små bitar, samlas och bli nyttiga till fyllnad i undermadrasser och kuddar i en tarfligare säng. *»Lilly».*

Läkareråd.

Vilma. 1). Ett af de vanligaste symptomen vid bleksot är just en dylik »andtäppa», som mest ger sig till känna, när det gäller att gå uppför en backe eller en trappa. Är det så alldeles säkert, att ni nu är qvitt er bleksot? Skulle så vara förhållandet, bör ni ej underlåta att låta läkare undersöka ert bröst; äfven en halsundersökning vore i sådant fall önskvärd. 2). Så vidt vi utan tillfälle till undersökning kunna yttra oss härom, synas dessa »anfall» bero på gasbildning i magen. Hon bör derför undvika mycket svårsmält föda, såsom ärter, bönor, kål, potatis, fläsk och mycket fett och salt kött i allmänhet. På qvällen bör hon taga en matsked *Franguladekokt* samt öfver natten begagna ett våtvärmande omslag kring magen.

Artur hänvisas till svaren till Ina i n:r 9 och Prenumerant i n:r 5 (båda svaren äro att finna i *innevarande* årgång af »Idun») Edra öron bör ni hvarje qväll tvätta med hett vatten och derefter stryka på en salfva af 1 del *zinkoxid,* 1 del *stärkelse* och 2 delar *vaselin.*

Ellie (?). Är gossen i öfrigt frisk? Är hans mage i god ordning? I många fall lyckas det ej att upptäcka orsaken. Med tänderna är det ej någon fara. Är gossen i öfrigt frisk, så försvinner detta sannolikt så småningom af sig sjelft.

Ung magerlagd flicka. Ni måste för att vinna det efterlängtade målet öka qvantiteten af er föda, och hvad qvaliteten beträffar, särskildt hålla er till födoämnen, som innehålla fett och isynnerhet s. k. kolhydrater. Att rekommendera äro således särskildt mjölrätter (framför allt ett slags gröt), potatis, ärter, bönor, sockerhaltiga födoämnen etc. vidare oskummad mjölk i stora qvantiteter; äfven starkt malthaltiga drycker. Vi anse oss dock böra påminna er om, att er mage bör vara i godt stånd för att tåla vid dylika prof. Att alla ansträngningar böra undvikas, är ej heller att glömma. Mycket sömn understödjer kuren.

H. B. 1). Se svar till Souma Ax. i n:r 5 eller till Isedora i n:r 11. 2). Tvätta ansigtet hvarje qväll med hett vatten och hvarje morgon med källkallt; torka väl efter tvättningarna. — Fettämnena äro oskadliga i detta fall. 3). Se svar till Lœtitia i n:r 9. 4). Nej — tvärtom!

Lisa. 1). Ni bör tre gånger dagligen medels kraftiga frotteringar med handen ingnida en blandning af 1 del *bolmörtolja* och 2 delar *kamferolja,* hvarefter lindas med yllelindor. — Af bättre verkan vore säkerligen ordentlig massage. 2). Se svar till Prenumerant i n:r 5. 3). *Liktornar* äro alltid en påminnelse om, att skodonen antingen äro för små och för trånga eller också olämpliga till sin form. Dessa fel måste alltid rättas, för att man skall ha utsigt att för framtiden bli qvitt liktornar. Hvad sjelfva kuren beträffar, så är operativt aflägsnande obestridligen det mest radikala och säkra. God verkan hafva penslingar med 10—20 % *salicylsyrecollodium.* Ett godt medel är också det i handeln förekommande liktornsmedlet *collodin.*

Trenne prenumeranter. 1). Bortkastade pengar! 2). Använd den behandling, som tillrådts Lisa 1) här ofvan. 3). Indryp flere gånger dagligen några droppar ljum borsyrelösning (4 %). Sannolikt fordras dock operativ behandling.

Samoa. Ett dylikt »vestanvindsklimat» skulle möjligen kunna förorsaka, att sjelfva orsaken till svagheten komme att fortfara. Genom förståndig behandling kan ni — för så vidt orsaken till det onda ej längre förefinnes — blifva återställd i Sverige lika väl som annorstädes, och kanske säkrare.

A. B. Se svar till Ung, magerlagd flicka i detta nummer.

Flicka 1862. Båda dessa obehag pläga förekomma hos bleksotspatienter — hör ni ej möjligen också till dem? En badresa i sommar skulle säkerligen göra er nytta. Något medel att eljes — utan att känna någon orsak — bota dessa obehag, känna vi icke. En salfva, som ni kanske med större fördel skulle kunna använda, vore följande: 1 del *borsyra,* 5 delar *vaselin* och 5 delar *lanolin.*

H. H—t. Af er beskrifning hafva vi ej kunnat afgöra, hvilken sjukdom föreligger. Önskligt vore, att ni hade tillfälle att rådfråga en specialist i halssjukdomar.

Aida. 1). Ingnid morgon och afton ögonlockskanterna med en salfva af 1 del *hvitt præcipitat* på 20 delar *glycerinsalfva.* 2). Använd *d:r Ulmgrens tandpulver.* Många använda pulveriseradt kol, ett enkelt och ingalunda dåligt tandpulfver — ej minst ur ekonomisk synpunkt!

Elsa. Se svar till Ina i n:r 9.

Frida. För att hår ej skola växa igen, sedan de utryckts, måste sjelfva hårrötterna förstöras. Detta kan ske medels skarpa brännsalfvor, men för att önskad verkan skall ernås, måste inverkan vara så stark, att ärrbildning torde blifva oundgänglig. Det enda medel, som har säker verkan utan att ärrbildning samtidigt uppstår, är, så vidt vi veta, behandling med s. k. elektrolys. I sådant fall blir det dock nödvändigt för eder att personligen vända er till läkare, som sysselsätter sig dermed.
D:r —d.

Frågor.

N:r 64. Fins det något sätt att rengöra ett par ljusgrå smertingsskor, som blifvit något smutsiga? *Annie.*

N:r 65. Huru skall man borttaga fotogenfläckar ur ljusgult kläde? *Annie.*

Svar.

N:r 19. Om Signe låter höra af sig å Iduns byrå, får hon der uppgift å en person, som godhetsfullt erbjudit sig att afgiftsfritt undervisa henne i handarbeten.

N:r 40. Begagnade frimärken uppköpas i Stockholm af Heinrich Lichtenstein, adr. Regeringsgatan 75 a. *Annie.*

N:r 46. Vänd Eder till sjukhemmet på Ersta, adr. Stockholm.

Känner Ni eder olycklig och tycker, att Ert lif är till ingenting nyttigt, så gå ut på gator och gränder, och Ni skall nog då möta någon som behöfver Er hjelp. Försök att till en aktad pats i samhället återföra om också blott en enda af alla de arma, som dagligen komma i vår väg.

Icke behöfva vi genomgå någon särskild kurs för att blifva barmhertighetssystrar.

Gå vi genom lifvet med vaken blick för vår nästas nöd, helt säkert skall det då gifvas oss tillfälle att utöfva barmhertighet, och att det bli vi sjelfva, som vinna derpå, det är lika så säkert, som att den känsla af olycka, som nu tynger Er, då skall försvinna. *Ellen.*

N:r 48 b. Ett utmärkt och säkert sätt att borttaga den »förargliga knarren» i skodon har jag fått lära af en gumma i Småland. Förfaringssättet är följande: tag ett spetsglas renadt brännvin och slå i hvarje sko och låt det torka in, och Ni skall finna, att »knarren» totalt försvunnit. *Sigrid.*

N:r 55. Med en linnelapp doppad i fotogen gnides symaskinen väl, sen eftergnides med en torr linnelapp. *S.*

N:r 57. *Helt litet* lim upplöses väl i varmt vatten och blandas sedan med kall mjölk. Härmed borstas gipsbilderna och få sjelftorka. *S.*

N:r 59. Lika mycket socker och mandel stötes tillsammans i en mortel. Rifvet, mjukt hvetebröd, uppblandadt med några skedblad söt grädde arbetas in deri med en sked. Lämpar sig *endast* som fyllnad i fettisdagsbullar, men är mycket god som sådan, t. o. m. i mångas tycke bättre än den, som köpes på konditorierna. Den faller sig äfven mycket billig, då ett halft kilogram mandel räcker fyra gånger för ett hushåll af sex personer. *Gammal Husmor.*

N:r 60. Vinfläckar på duktyg försvinna genom att lägga det fläckade i kokande mjölk. Vin- liksom bärfläckar borttagas äfven med klorkalkvatten. *S.*

N:r 61. För dem, som på egen hand vilja lära engelska språket, torde Svenssons öfversättning af d:r Rosenthals »Mästerskapssystemet», kort lärobok i engelska, vara en särdeles god hjelpreda. Finnes i alla boklådor till ett pris af 3 kr. *Ebba.*

Breflåda.

En prenumerant frågar, om man skall betala annonsafgift för att i Idun få begära läkareråd samt till läsarinnorna framställa och besvara frågor. På intet vis. Dessa afdelningar stå utan någon slags afgift öppna för alla våra prenumeranter.

J. A. H. När ni prenumererat å posten för helt qvartal, eger ni rätt genom vederbörande postkontor utfå de föregående numren. En enkel påminnelse härom torde vara tillfylles.

En skollärarehustru. Vi bemöda oss visserligen att på vår praktiska afdelning genom nödig vexling tillgodose skilda förmögenhetsklasser, men önskningsmål kunna nog återstå. Skulle ni ej något *utförligare* och i *detaljer och belysande exempel* vilja yttra er i denna sak, då ni helt säkert kunde verka godt i edert syfte och vi gerna skulle införa eder skrifvelse. Den nu sända förefaller oss för kort och oklar.

En och annan prenumerant förfrågar sig, hvarför Idun i år ej åtföljes af den månadtliga modebilagan. Vi ha dock i årets prenumerationsanmälan tydligen tillkännagifvit dess indragande och äfven skälen härför.

En olycklig äkta man delar öde med många insändare i frågan om »bättre» och »sämre» flickor, då vi nu måste förklara denna sak för tillfället utagerad för att ej trötta genom ideliga upprepningar.

Channåh. Så fort vi hunnit genomläsa manuskriptet, skola vi lemna bestämdt svar.

Matmor på landet. Eder uppsats har betydande förtjenster, men förefaller oss delvis nog skarp. Dess offentliggörande just nu skulle helt visst väcka »ondt blod». Få vi behålla den och framdeles — åtminstone till det väsentliga — begagna oss af den?

»God husmoder», *»Verkligt hem»*, *»Små pretentioner»* och *»Ellen 19»* ha ytterligare inkomna annonssvar att å byrån afhemta eller utfå mot insändande af porto och adress.

Pépa. Uppsatsen är redan återsänd till författarinnan. Omöjligt alltså!

H. F. Som ni ser, ha vi i dagens nummer användt en af edra uppsatser och äro äfven benägna derför betala något honorar. »Två flickors bestigning af Breithorn» lämpar sig deremot ej.

Sten. Vi hade redan sändt breflådssvar ned till sätteriet, då eder epistel kom. Eder uppsats har med tacksamhet mottagits och kommer ock att inflyta; kunde ni göra er ett begrepp om, i hvilken mängd manuskript inflyta till Idun från alla håll och kanter, skulle ni dock helt visst ej så illa ondgöras, derför att edert något litet fått ligga öfver. Det undgår ju emellertid att med så mycket annat dela papperskorgens öde.

John. Gerna. Ville ni samtidigt låta uppgift följa, *hvarifrån*, och *när* uppsatsen är hemtad, vore bra.

Red.

FAHLCRANTZ & Cos UNIVERSAL-BIBLIOTEK

Universal-biblioteket

'Ett värf är fyldt', och det med största heder genom utgifvandet af *Fahlcrantz & Cos Universalbibliotek.*
(Omdöme af Ny Illustrerad Tidning.)

Vi önska det storartade företaget *Fahlcrantz & Cos Universalbibliotek* all den framgång det så väl förtjenar.
(Omdöme af Aftonbladet.)

Fahlcrantz & Cos Universalbibliotek öppnar ett lätt åtkomligt tillfälle för hvar och en att ösa ur veridslitteraturens djupa brunn.
(Omdöme af Dagens Nyheter.)

Särskildt må det vara för hvarje familjefar en pligt att med den större eller mindre boksamlingen i sitt hem förena *Fahlcrantz & Cos Universalbibliotek.*
(Omdöme af Göteborgsposten.)

Hvad kommer nu Universalbiblioteket att innehålla?
Jo, i främsta rummet ett urval af de bästa böcker, som skrifvits af verldens ypperste författare.
Och hvad kommer det att kosta?
25 öre Endast 25 öre
för häfte, och likväl är ingen subskription bindande. De utkomna arbetena finnas ständigt till påseende i *hvarje välordnad bokhandel.*
Återförsäljare antagas öfver hela landet och erhålla provision i närmaste bokhandel.

Universal-biblioteket

FAHLCRANTZ & Cos UNIVERSAL-BIBLIOTEK

Innehållsförteckning:

Concordia Löfving (till porträttet), af *Ave.* — Ett steg framåt; af *Elna Tenow.* — När tvänne hjertan skiljas; efter E. Geibel af *Jacques.* — En timma om dagen året om. — Resultatet af Iduns femte pristäfling. — Mycket väsen för ingenting; små broderier på verklighetens botten af *Mathilda Langlet.* — Tillkännagifvande. — Om qvinnan och hennes rättigheter m. m.; af *Guido.* — Den nyfödde; några bilder från forna dagar. — Ur småskolelärarinnans lif; af *Fröken Margareta.* — Gastronomiska Kåserier, II; af *En gourmand.* — Teater och musik. — En radikalkur (Slutet); novell af *Elin Ameen.* — Från Iduns läsekrets.

Våra barn. — Hushållet. — Smörgåsbord. — Efterrätter. — Bakning. — Drycker. — Inläggningar. — Slagt. — Toaletten. — Bostaden. — Fönsterträdgården. — Huskurer. — Hvarjehanda. — Läkareråd. — Frågor. — Svar. — Breflåda.

Annonser.

Annonspris: 25 öre pr petitrad (=10 stafvelser). Ingen annons införes under 1 kr.

LEDIGA PLATSER.

En Lärarinneplats

vid Karlshamns sjuklassiga elementarläroverk för flickor blir ledig att tillträda nästa höst. Undervisningsämnena äro modersmålet i en af de lägre klasserna (I—III) samt i fjerde och femte, i hvilken senare klass uppsatsskrifning förekommer, tyska i en af de lägre klasserna (I—III), franska och historia eller engelska i någon af de mellersta eller öfre klasserna. Lönen är 1,000 kronor. Ansökningar, åtföljda af betyg, böra vara insända före den 15 april 1889 till **Läroverkets Styrelse**, adress: Karlshamn.
(G.13969) [131]

En äldre, pålitlig barnsköterska önskas 24 instundande maj. Svar till »L.», Iduns byrå. [129]

PLATSSÖKANDE.

En anspråkslös flicka önskar sig plats i familj att biträda i hushållet och med sömnad. Svar till »Augusta», Töreboda, poste restante [132]

En ung flicka söker plats i familj att gå frun till handa. Sökanden är något kunnig i matlagning samt van deltaga i öfriga inom hus föref. göromål. Svar till »Agnes», Valbo, p. r. [125]

En ung flicka med goda rekommendationer önskar nu eller till hösten plats i en bättre familj att gå frun till handa. Små pretentioner. Adress: »A. Z.», Ulfstorp. [130]

En 21 års flicka från landet önskar plats i vår i en bättre familj, helst på landet; är villig deltaga i allehanda inom hus förefallande göromål. På lön fästes intet afseende endast på ett godt bemöiande. Svar till portvakten vid Inedal, Stockholm. [125]

DIVERSE.

Doktor Carl Flensburg
14 Lilla Vattugatan 14.
Hvardagar 1/2 3—1/2 4. Helgdagar 10—11.
Behandlar företrädesvis *Barnsjukdomar.* [34]

Doktor C. D. Josephson
Hötorget 11, 1 tr.,
9—10 och 2—3. Allm. telef. 69 10.
Fruntimmerssjukdomar, Förlossningar. [133]

Tandläkaren
Constance Elbe,
Humlegårdsgatan 8, 2 tr.
Rådfrågningstid 1—2. [120]

Destroyer,
oöfverträffadt medel mot alla frostskador. Pris pr flaska 75 öre. Erhålles mot efterkraf endast från
Åmåls Tekniska Fabrik. [124]

För späda barn.
I Bikupan (Klara Bergsgatan 23) nu inkommit fullständig utstyrsel jemte nyare modeller för efterbeställning. [123]

Chokolad, sockrad och osockrad, hvaribland *Hushålls-Chokolad* o. *Consum-Chokolad* m. fl.; **Cacao Columbia,** närande, lättsmält, fin i smaken, öfverträffar alla utländska sorter. Säljas hos alla speceri- och delikatesshandlande samt i parti hos
[128] **J. R. Nordling,** Lilla Nygatan 23.

Engelska Magasinet
38 Regeringsgatan 38, 1 tr. upp.
Strumpor, tricotunderkläder för Damer, Herrar och Barn, randig och enfärgad Serge, Cheviot till gosskläder, Flaneller, Velveteen, Barnskor, Corsetter samt Engelska Reformlif, Tricotkostymer och Kavajer för mindre gossar. Pears Soap m. m.
Utmärkta Téer.
OBS. Endast Engelska varor af bästa qvalité. [70]

Kurs i klädsömnad
gifves af undertecknad för ett begränsadt antal elever. OBS. Eleverna förfärdiga egna klädningar.
Bernadina Nicodemi,
Barnhusgatan 4, 1 tr. upp öfver g. [48

Husmödrar!

Försöken *Th. Winborg & C:is* i Stockholm tillverkningar af
Ättika,
Senap,
Såser,
Soja,
flere gånger *prisbelönade* och fullt jemförliga med de bästa utländska fabrikat. Tillhandahållas hos Hrr specerihandlare. [95]

1888
års årgång af
IDUN
fr. o. m. n:r 11 t. o. m. n:r 52
eller **mer än tre qvartal**
(Obs! I n:r 11 börjar den längre följetongen, hvadan intet af den samma går bort.)
säljes **oinb.** för **1 kr. 50 öre,**
med lösa permar för **2 kr. 50 öre**
samt kan användas som en
synnerligen lämplig present
vänner och väninnor emellan.
Efter till Redaktionen af Idun ingången reqvisition sändes årgången mot efterkraf med tillagdt porto.
1888

Fysiologiska skodon
för **damer, herrar** och **barn**
tillverkas hos undertecknad.
Använd alltid sådana åt edra barn, så få de ej liktornar och kylknölar på gamla dagar!
Om profsko insändes, behöfver ej mått tagas.
Högaktningsfullt [78]
C. NILSSON, Drottninggatan 100.

Ny Kokbok!
På *Fahlcrantz & Cos* förlag har nyligen utkommit i hvarje välordnad bokhandel, à 1.50:
KOKBOK
med afseende fästadt på billig matlagning
af
C. Rathcke,
Köksmästare.
Denna billiga kokbok af en af vårt lands förnämsta *praktiserande* kockar innehåller beskrifning på *mer än ett tusen anrättningar.*
Pris: inb. 1.50.
Billig! Praktisk! [134]

John Hultenbergs Tricotvaruhandel, Regeringsgatan 28, Stockholm. [30]

ALMEDAHLS Fabriks Försäljnings-Magasin, Stockholm,
Special-affär för Utstyrslar. [51]

LEVERIN & C:o

61 Drottninggatan 61
3 tr. upp

få härmed rekommendera sin nya, tidsenliga

FOTOGRAFI-ATELIER

All slags **Fotografering** utföres omsorgsfullt enligt nutidens fordringar.

Med största högaktning

LEVERIN & C:o [27]

---

40 Drottninggatan 40

Utställning af

Svenska Stickmaskiner

af **J. E. Eriksons Mek. Verkst.-Aktie-Bolags tillverkning,** Stockholm.

Å dessa stickmaskiner kan tillverkas: *gardiner, stramaljer, filtar, pläder, täcken, öfverkast, dukar, mattor, möbeltyg, dam-* och *herrvästar, kalsonger, kjolar, tröjor, strumpor, damasker, vantar, mössor, öfverkläder, kappor, goss-* och *flickkläder, schalar, teaterkappor* samt *hundratals andra artiklar,* som man af *ylle* eller *bomull* behöfver i hemmet.

Maskinerna tillverkas af bästa svenska materiel, äro enkla, lättskötta och eleganta samt taga, med bord, ej större plats än en vanlig familjesymaskin.

Köpare af stickmaskiner erhålla gratis den undervisning, som erfordras för de olika arbetenas förfärdigande.

Af förbättringarna vilja vi särskildt nämna systemet för plaggens fasonering, hvarigenom all räkning vid stickningen borttages.

Ett rikhaltigt lager af sådana artiklar, som tillverkats på dessa stickmaskiner, är ständigt till påseende i utställningslokalen. [136]

Agent för Stockholm och omnejd: handl. *P. Persson,* **Drottninggatan 40.**

TILL SALU I ALLA BOKLÅDOR.

Husmödrarnes Metertabell.

Lättfattligaste hjelpreda

för torghandeln och handelsboden

utgifven af *Oscar Jansson.*

Pris *25 öre.* [102]

JEMNA ÖRE. JEMNA ÖRE.

OUMBÄRLIG FÖR HVARJE HUSMODER.

Ramlösa Plantskola.

Min nya priskurant öfver rikhaltiga förråd af alla slag plantskoleartiklar är nu utkommen och tillsändes franko.

Helsingborg i september 1888.

[522] *N. P. Jensen.*

Billiga lektioner lemnas af undertecknad i franska, tyska och engelska språkens så väl talande som skrifvande samt åt nybörjare äfven i latin. Referenser i Wallinska skolan. *Jetta Westerlind,* *Floragatan 10, 3 tr.*

[116] Träffas kl. 1/2 4—6 e. m.

Alla fördelar framför andra sorter!

Allmänt erkändt bästa

Snörlif "La Gracieuse",

såväl i höga som låga former, finnes **endast** att erhålla hos

Henrik Labatt,

Kongl. Hofleverantör,

27 Drottninggatan 27

Stockholm.

Obs. Tillsändes, om lifvidden uppgifves i centimeter eller decimaltum. [71]

SUCHARD.

17 Guld- och Silfvermedaljer.

Fabriksmärke.

Suchard's Chocolat.

Erkänd utmärkt qvalité.

Samtliga **Suchard's** Chocolader äro garanterade ren Cacao och socker utan tillsats.

Suchard's Praliner, Gianduja, Capsules, Noisettes, Nougatines och andra dessertchocolader rekommenderas.

Suchard's Cacaopulver,

Cacao Soluble, ett rent lösligt pulver i bleckburkar på 1/2, 1/4 och 1/8 kilo, är drygt, välsmakande och närande. Af **Suchard's** Cacaopulver får man 100 koppar på 1/2 kilo. [21]

SUCHARD.

Regenerateurn,

Lundbergs riksbekanta Hårmedel,

för den finare damtoaletten, flottar ej! klibbar ej! skyddar mot mjäll och hårets affallande, finnes i Stockholm uti Fanny Gelins renommerade Parfymbutik, Malmtorgsgatan 5, vis à vis hotell Kung Karl, i Göteborg hos Fru Olivia Pihlström, Haglunds Hotell, i Malmö hos Herr Wöhleke samt i öfriga Sveriges städer hos Bok- och Pappershandlare. (G. 13506) [127]

Frans Lundberg

St. Gråmunkegränd 1. Filial: Stallgatan 1.

Säljer billigast i Stockholm 1:ma maltdrycker, mineralvatten och läskedrycker m. m., deraf *särskildt* rekommenderas: **Porter** à 15 öre, **Taffelbier** à 10 öre, s. k. **Maltextraktöl** à 8 öre, **Hushålls-Pilsnerbier** à 7 öre, **1:ma bäjerskt Öl** à 6 öre, **Iskällardricka** à 5 öre, **Vichy, Biliner** och **Sodavatten** à 5 öre o. s. v. **Obs.!** ***Utmärkta varor.***

Minsta antal, 25 flaskor, hemsändes *fritt* efter order pr post eller telefon. — Till landsorten mot efterkraf. [81]

HVARJE HUSMODER

bör **ovilkorligen** skaffa sig ett i denna vecka utkommet särskildt

ungdomsnummer

af

Skandinavisk Modetidning.

Detta nummer, omfattande ej mindre än 20 stora sidor med inemot 100 illustrationer och ett fint koloreradt omslag, framställer i bild och text allt, som hörer till barnens och barnkammarens utstyrsel. Expedieras till en hvar, som insänder **50 öre i frimärken.**

Af **Skandinavisk Modetidnings**

brudutstyrselnummer,

utgifvet i januari samt i bild och text meddelande allt, som hörer till en ung frus utstyrsel, finnas ännu ett par hundra exemplar att tillgå, likaledes mot ett pris af 50 öre.

Priset å **Skand. Modet.** är eljes 8 kr. pr år, 2 kr. 50 öre pr qvartal.

Strumpor

för damer,
för herrar,
för barn.

Goda qvalitéer. Låga, bestämda priser.
Priskurant sändes på begäran.

K. M. LUNDBERGS Bosättningsmagasin

N:r 7 Storkyrkobrinken N:r 7

STOCKHOLM. [86]

Lacave y Ca, Cadiz. Äkta Spanska Viner i Stockholm.

Sturegatan n:r 8. Telefon: 84 30.

Terrassen. Kungsgatan n:r 7. [47]

Telefon: 54 50. Telefon: 57 70.

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG